

DENİZ STRATEJİSİ-GKRY SİYASETİ- HUKUKSAL HAKLARIMIZ

Yrd.Doç.Dr.Emete GÖZÜGÜZELLİ

Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi,BAU-DEHUKAM Başkanı

Akdeniz Üniversitesi İİBF Uİ Devletler Hukuku Ana Bilim Dalı Başkanı

15 KASIM 2018

14:30

STRATEJİ : MİLLİ STRATEJİ VE DENİZ STRTEJİSİ

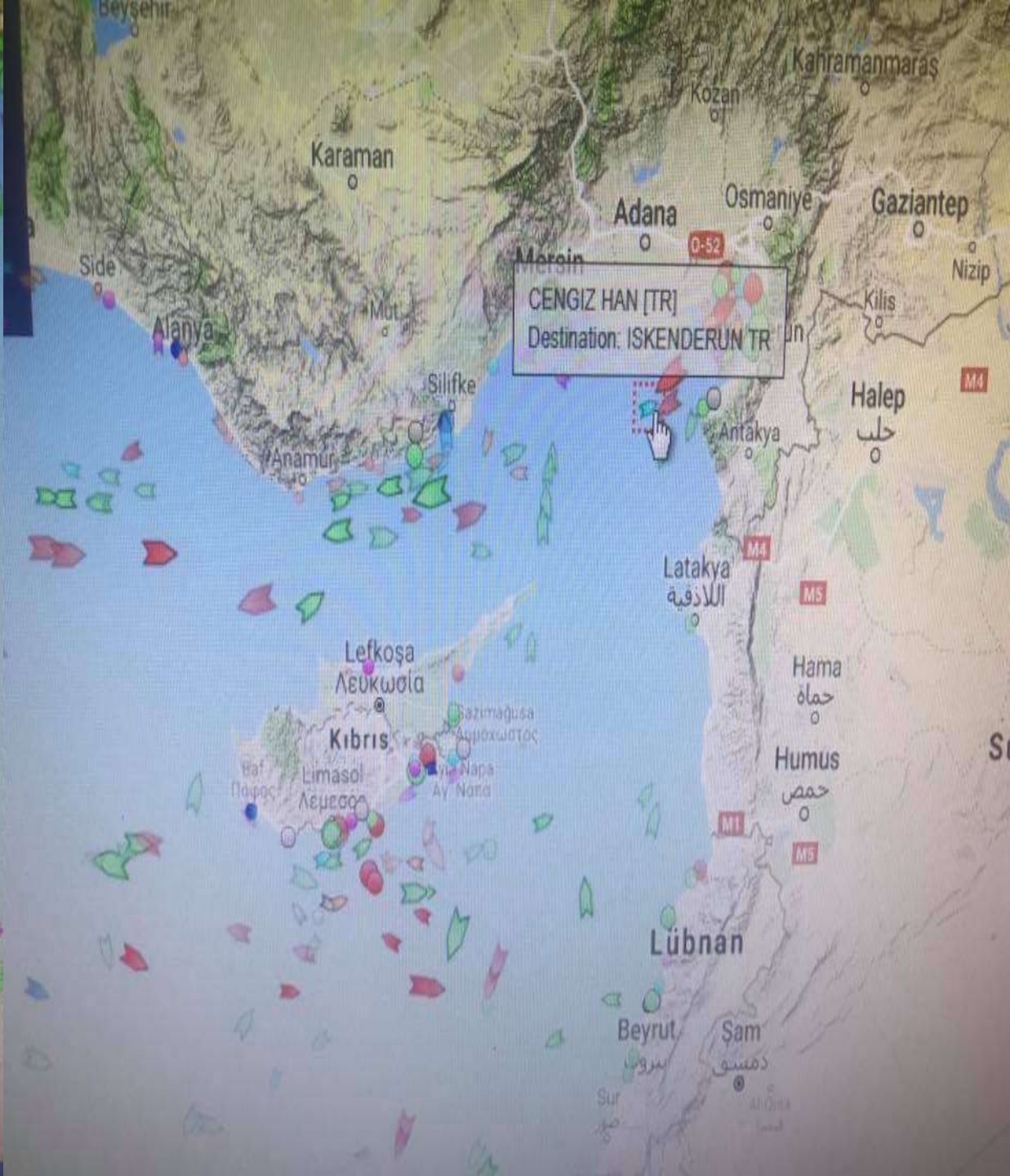
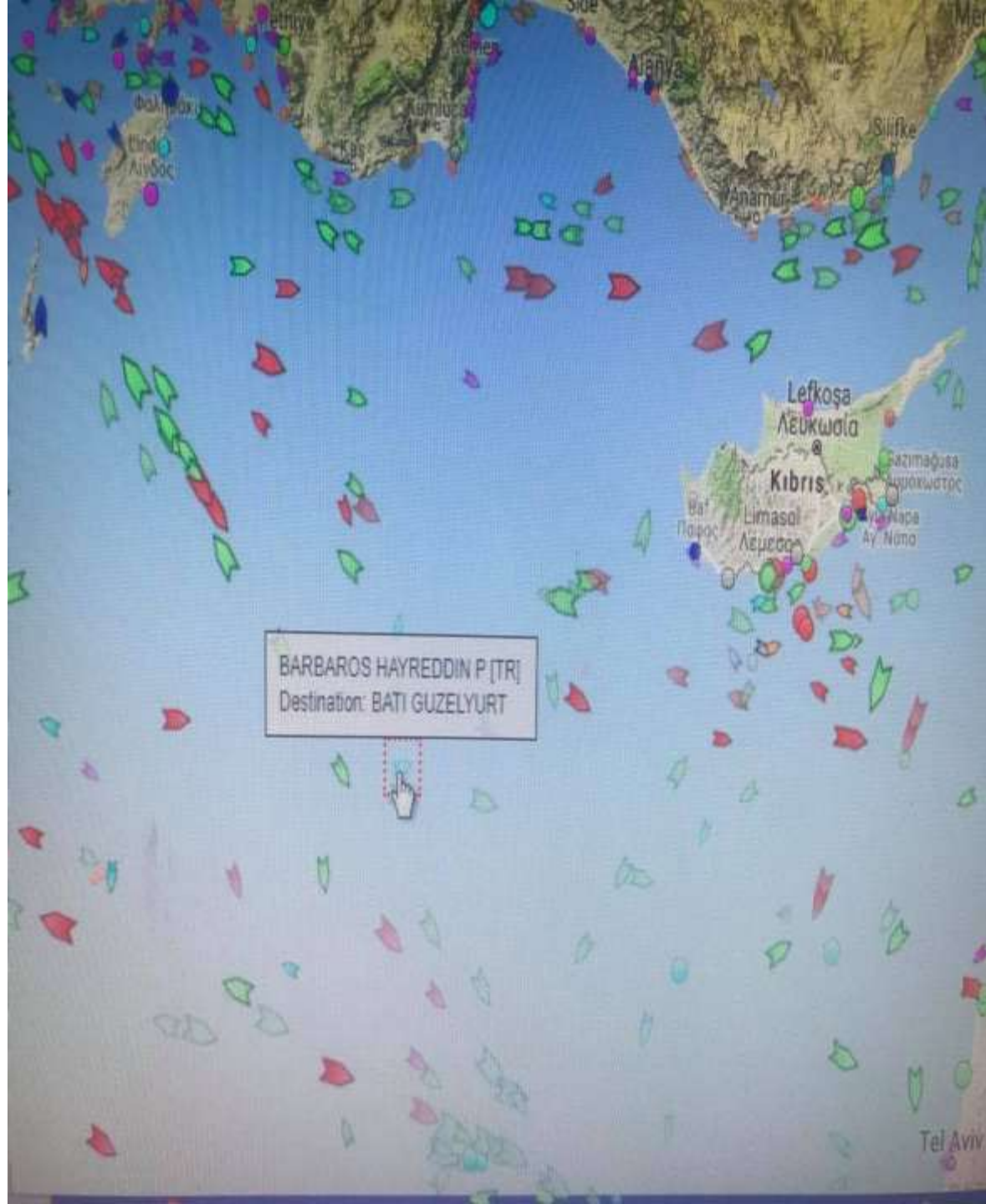
DEVLET GÜCÜNÜN UNSURLARI: COĞRAFİ
KONUM, FİZİKİ YAPI, ÜLKE BÜYÜKLÜĞÜ, NÜFUS, ULUSAL
KARAKTER, YÖNETİMİN KARAKTERİ

HARP VE DENİZ STRATEJİSİ

Akdeniz’de neler oluyor?
Hukuksal anlamda hangi yerdeyiz?

Türk Deniz Kuvvetleri-Seyir Hidrografi ve Oşinografi Daire Başkanlığı

- 16.10.2018-19 Şubat 2019 Antalya Navtex yayını
18. 10.2018 NAVTEX Yayını
- 1. TÜRK BAYRAKLI R/V **BARBAROS HAYREDDİN PAŞA** VE DESTEK GEMİLERİ **M/V TANUX-1** VE **R/V APOLLO MOON** TARAFINDAN TÜRKİYE CUMHURİYETİ ADINA ULUSLARARASI HUKUKA UYGUN OLARAK **TÜRK KITA SAHANLIĞINDA SİSMİK ARAŞTIRMA FAALİYETİ** İCRA EDİLMEKTEDİR.

Ve 18.10.2018

Örnek İhlal Girişimleri

2002

- **2004 Northern Access-güney kıta sahanlığı**
- **4-5 Haziran 2013 Ramform Sovereign Sismik gemisi**
Singapur bayrağı ile Norveç şirketi PetroleumGeo-Services GKRY'nin ilan ettiği MEB sahasının **güney batı kısmına** tarama girişi

2016

- 25 Temmuz 2013'te **İtalyan bayraklı RV Odin Finder** isimli gemi yeniden Türkiye'nin kıta sahanlığı sınırlarına denk düşen **güney batı kısmında** araştırma yapmak için girmeye çalışmıştır.
- 29 Şubat 2016'da güney Kıbrıs yeni bir mektup ile 17 Aralık 2015'te **MV Flying Enterprise** isimli **"KC" bayraklı** geminin jeofizik araştırmalarını Türkiye'nin askeri botları ile engellediği şikâyeti yapılmıştır

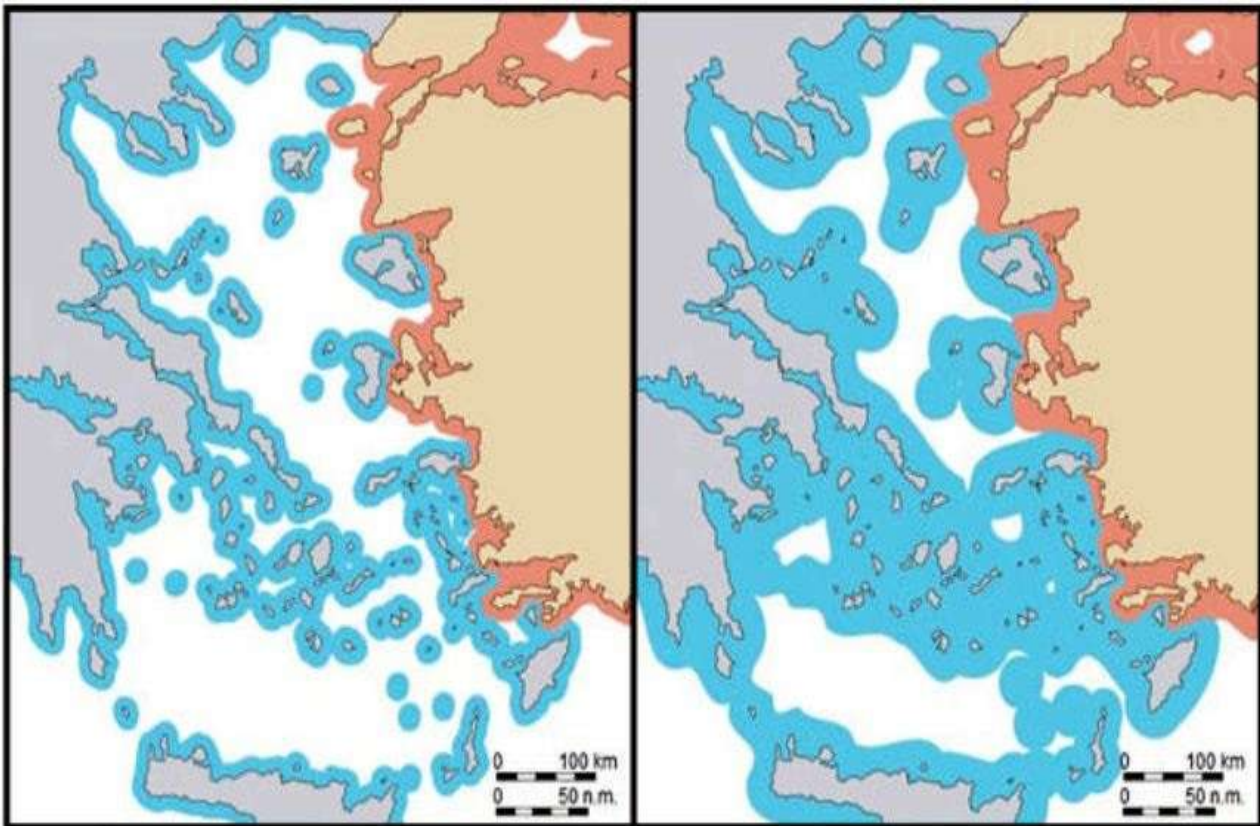
2016 Ağustos Krizi

- **Flash Royal Krizi-2016:** 6 Eylül 2016 Güney Kıbrıs BMGS'ne A/70/1032 sayılı mektubunda, Türkiye'nin GKRY'nin Flash Royal isimli "Kıbrıs Cumhuriyeti" bayraklı gemisine(deniz bilimsel araştırma maksatlı) Türk Deniz Kuvvetlerince müsaade edilmemiştir.

İkinci önemli gelişme 20.10.2018: Yunanistan'ın doğu kısmında karasularını 12 mile çıkarma hazırlığı

- Yunanistan 12 millik karasuları Kararnamesini onaylama hazırlığı, **Girit zirvesinde Yunanistan-Mısır sözde münhasır ekonomik bölgenin** yıl sonuna kadar belirlenme kararı,Yunanistan-GKRY-Mısır-İsrail'in Akdeniz'de askeri ve sınırlandırma faaliyetleri,EastMed,Fransa/ABD rolü, tacizler birlikte değerlendirilmeli.
- [#Kocyas](#): [Yunanistan](#) batıdaki karasularını **12 deniz miline genişletmeye** hazır! dedi! Yunan CB kararnamesinde konu onaya hazır.
- 2-Yunan Kathimerini gazetesine göre, Kocyas'ın bahsettiği genişleme, **İyon Denizi'ndeki küçük bir ada grubu olan Diapontia Adaları'ndan, Mora Yarımadası ile Girit arasında yer alan Küçük Çuha Adası'na uzanan deniz bölgesini** içeriyor.
- 3-Öte yandan Kocyas, Dışişleri Bakanlığı'nın Yunanistan'ın egemenliğini **Girit'in çevresinde de 12 deniz miline kadar genişletmeye** hazırlandığını da söyledi..
- 4-Eski bakan, ülkesinin karasularının 12 deniz miline genişletme planı için, "**Yunanistan'ın (1947'de) On İki Ada'yı bünyesine almasından beri ilk defa olacak**, ülkenin egemenliğini ilgilendiren çok önemli bir siyasi genişleme" ifadelerini kullandı.
- Çipras'ın **Meclise gönderme kararı—»haklarımızı uygulayacağız»** beyanatı----

Ege'de 6-12 Mil

Map: 6 nautical miles

Map: 12 nautical miles

Bu adım hukukten bağlayıcılık yaratır mı?

- İngiltere ile Norveç arasındaki balıkçılık bölgeleri anlaşmazlığında Norveç lehine olan **18 Aralık 1951 tarihli Uluslararası Adalet Divanı** kararında şu gerekçe öne sürölmektedir: “**10 millik kara suları kuralına Norveç Hükümeti en başından beri karşı olduğundan dolayı, 10 millik kara suları kuralı İngiltere tarafından Norveç’e karşı uygulanamaz**”.
- Buradan hareketle Türkiye, 12 mil kuralına **en başından beri karşı olduğu** için ve **sözleşmeye taraf olmadığından** dolayı 12 mil kuralının kendisine karşı uygulanması konusunda **hiçbir devlete hak olarak** tanınamayacağını belirtmektedir.
- Oysa **1951 UAD Balıkçılık Davasında** ve özellikle **Tunus Libya 1982 Davasında** açıkça ifade edilen “Deniz alanlarının sınırlandırılması her zaman uluslararası bir yönü” olduğu ve “**sadece iç hukukta ifade edildiği gibi kıyı devletin iradesine bağlı olmadığı**” hükmü Yunanistan veya GKRY’nin **iç hukuk yolu ile** yayılımcı ve hakkaniyet ilkeleri karşısında attığı adımların geçersizliğini de bir anlamda ortaya koymaktadır.
- Zira, Yunanistan-GKRY, kendi sınırlandırmalarının bulunduğu coğrafyayı ve diğer ilgili durumlar dikkate almaksızın **sadece ortaya hat** üretilebileceğini öngörmesi ve bunun **ilgili durumlar** çerçevesinde değerlendirilemeyeceğini belirtmesi **orantısız** ve sonucunda **coğrafyanın yeniden üretilmesini** yaratacak,Türkiye’nin **açık denizlere erişimini kısıtlayacak** kabul edilemez adımlardır. Bu statü tamamı ile uluslararası hukuka aykırı bir tavır olması münasebetiyle gerek KKTC gerekse Türkiye tarafından kabul edilemez niteliktedir.

Hakların kötüye kullanılması

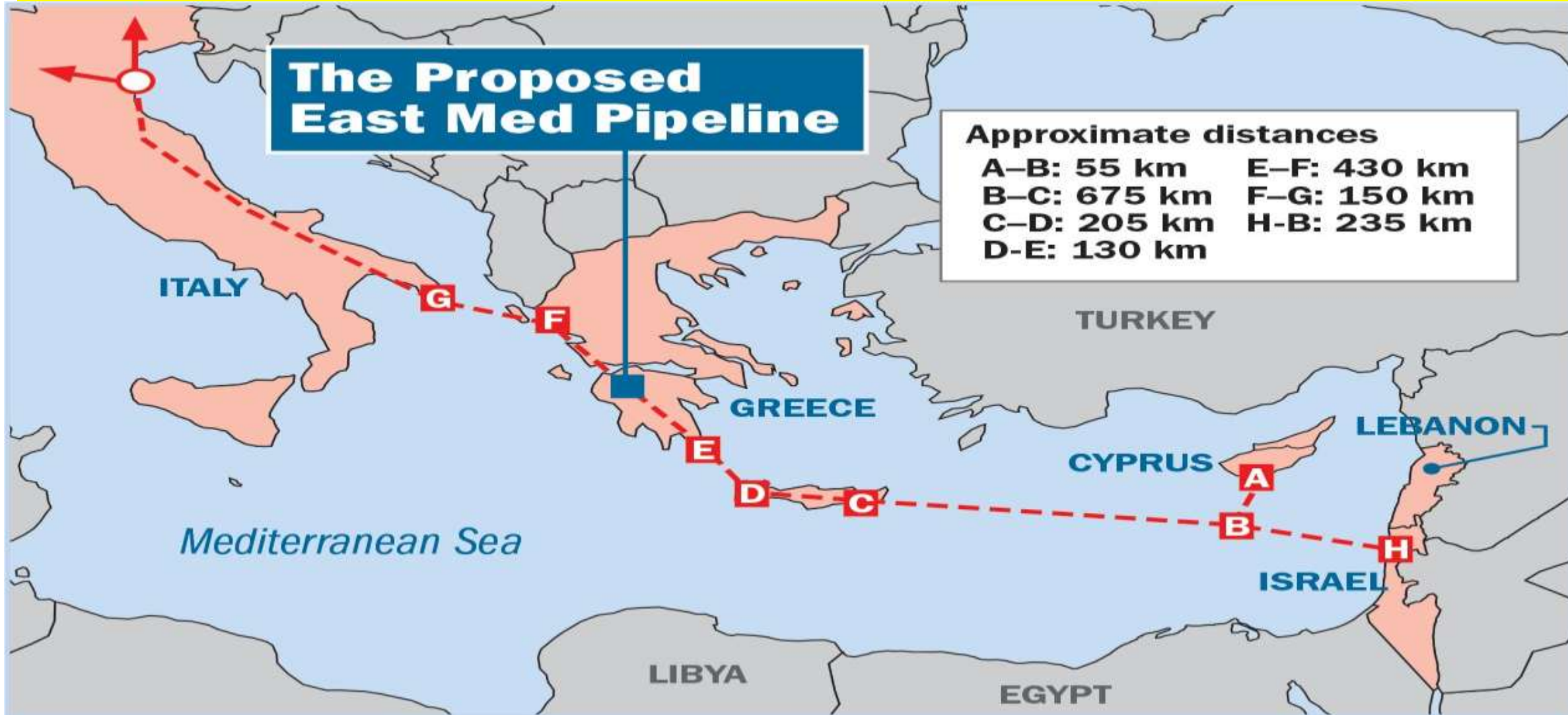
- BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin 300. maddesine dayanmaktadır. Bu maddede, 12 mil hakkının karşı kıyı devletinin egemenlik alanlarını suistimal etmek amacıyla kullanılamayacağı açıkça hükme bağlanmaktadır.
- Dolayısıyla Türkiye, Ege Denizi'nin coğrafi özelliklerinin göz önünde bulundurulması gerektiğini; Ege Denizi'nin **yarı kapalı** konumda bir deniz olmasından dolayı söz konusu sözleşmenin 300. maddesine istinaden **bir devletin kara suları sınırı saptanırken karşı kıyı devletinin açık denizle bağlantısını engellemeyecek biçimde belirlenemez**; aksi halde **suistimal** oluşur ve sözleşmenin 300. maddesinin ihlal edilir.
- Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'nin iddiasına göre, Yunanistan'ın kara sularını 12 mile çıkarması, Türkiye'nin Ege'de açık denizle bütün bağlantısını kesmekte ve Yunanistan'ın bizzat taraf olduğu BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'ni ihlal ettiği anlamına gelmektedir.

SC-67, 23 Ekim 2018, Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Hami Aksoy'un Yunanistan Hükümetinin "Yunan Karasularını" Kademeli Olarak 12 Deniz Miline Genişletme Planına Dair Bir Soruya Cevabı

- Yunanistan Dışışleri eski Bakanı Kocias ve Başbakan ve yeni Dışışleri Bakanı Çipras'ın Yunan karasularının kademeli olarak genişletilmesine yönelik planlar hakkındaki açıklamalarını ve bağlantılı haberleri takip ettik.
- İki ülkenin karşılıklı kıyılarının bulunduğu Ege'ye yönelik, ikili mutabakatın olmadığı adımlara müsamaha göstermemiz mümkün değildir.
- Yüce **Meclisimizin 8 Haziran 1995 tarihli bildirisi** bu bağlamda gerekli siyasi ikazı havi olup, geçerliliğini bugün de korumaktadır.
- Konuya ilişkin görüş ve uyarılarımız, Yunanistan'ın Ankara Büyükelçisine de iletilmiştir

AB Destekli Projeler

A European Union
Project of Common Interest

		Cyprus - Israel
		310 km
		Cyprus - Crete
		879 km
		Crete - Athens
		329 km

48,6 KM

30° 5' 31.47" E
34° 9' 52.12" N
-2.612 M

29° 50' 36.40" E
33° 46' 43.55" N
-2930 M

Cable route subject to change. Some EEZ are yet to be agreed.

Fransa /AB 2021/

LARNAKA'YA FRANSIZ DENİZ ÜSSÜ KURULUYOR

22.10.2018'de Paris'te GKRY-Fransa Savunma Bakanları Görüşmesi

- #Fransa'da temaslarda bulunmakta olan Rum Savunma Bakanı Savvas Aggelides, Fransa Savunma Bakanı Bayan Florence Parly ile görüştü.
- Temel konu #Türkiye'nin sözde Güney Kıbrıs'ın "Münhasır Ekonomik Bölgesi"ndeki ihlalleri protesto etmek olduğu açıklandı.
- Rum ve [#Fransa](#) Savunma Bakanları görüşmede, ikili ilişkilerin güçlendirilmesi konusu, özellikle **Lefkoşa'nın Fransa'ya ait olan gemilere ve uçaklara kolaylıklar sağlaması**, PESCO çerçevesinde savunma güvenlik konuları öne çıkaracakları açıklandı.
- [#Türkiye](#)'ye karşı hamleler..

21.10.2018 Mısır 3 Deniz Üssü Açıyor

Mısır 3 Deniz Üssü Bölgeleri-Medusa 6

Tatbikatları vs

- [#Egypt](#)'s Armed forces is currently building Three New Naval Bases to secure 3 important strategic directions **Ras Banas Naval Base in the Red Sea** near the **Southern Borders** with [#Sudan](#)
- **East Suez Canal Naval Base Gargoub Naval Base** in Matrouh near the **western Borders** with [#Libya](#).
- Eastern [#Suez Canal](#)(Port Said) Maritime Base ,This base will be the HQ of Navy groups which will secure Suez Canal region & participate in **protecting Zohr & Nour gas fields** in addition to the **Egyptian economical water-zone** in eastern mediterranean

Chief of Staff of the U.S. Army Gen. Mark A. Milley hosts Chief of General Staff of the Cyprus National Guard Lt. Gen. Ilias Leontaris for an office call at the Pentagon, Arlington, Virginia, Oct. 15, 2018

Varna Zirvesi

- 2 Kasım'da Varna Zirvesi ile **Yunanistan,Romanya,Sırbistan,Bulgaristan** arasında zirve oldu. Buraya İsrail de katıldı. EastMed projesi ele alındı ve Bulgaristan ile doğal gaz enterkonnekte sisteminin önemi aktarıldı.
- Selanik,Kavala, Dedeagaç,Burgaz,Varna,Rusçuk limanları arasında demiryolu bağlantısının geliştirilmesi konusunda Bulgaristan ile anlaşma yapan Yunanistan karayolu ve ulaşım ağının genişletilmesi belirtildi. Yunan petrol ve gaz arama şirketi **Energan** da İsrail'in ikinci enerji ihalesine çıkan İsrail'in 2021 kalkınma programı ile ilgilendiğini açıkladı.
- **EastMed'in Afrodit,Leviathan sahalarından yani Kıbrıs'tan Girit'e Girit'ten Yunanistan'a Yunanistan'dan Doğu Avrupa'ya bir hat tasarlandı.** Bu hat Türkiye kıta sahanlığından geçecek.
- Yunanistan,Bulgaristan yakınlarında offshore **LNG terminali kurmak için ortak çalışma grubu** oluşturdu. İlgili projeyi Bulgaristan'a sundu. Terminalde toplanan gaz Yunanistan Bulgaristan Doğal Gaz Bağlantı Hattı ile (IGB) güneydoğu Avrupa'ya gönderilecek. İki ülke bu hat için 2017'de yatırım anlaşması imzaladılar. Bu iki yatırım Trans Adriyatik Boru Hattı (TAP) kurulumu ile uyumlu
- Gas Trade, DEPA ve **ABD'li Cheniere şirketlerinin** oluşturacağı ortak konsorsiyumla **ABD kaya gazı kaynaklı LNG'nin ithalinin gerçekleşmesi** planlanıyor. Bu plana göre **Yunanistan'a gelen doğalgaz** yunan doğalgaz sistemine aktarılarak Yunanistan-Bulgaristan(IGB) rotasıyla Bulgaristan'a aktarılacak.

Varna Zirvesi 2 Kasım 2018

7 Kasım Amerika –GKRY Savunma işbirliği Anlaşması

- “Anlaşma terörle mücadele konusundaki ortak ilgiye, deniz ve sınır güvenliğinin güçlendirilmesi ve **bölgesel güvenliğin ilerletilmesine** yer vermektedir” denilen yazılı açıklamada , “Pompeo Kıbrıs Cumhuriyeti’nin Münhasır Ekonomik Bölgesindeki kaynaklarıyla ilgili uzun yıllardır ABD politikasını teyit ederek, ABD’nin BM himayesinde, adanın **iki bölgesi, iki toplumlu bir federasyon** çatısı altında birleşmesi yönündeki çabaları desteklemeye devam ettiğini vurguladı” ifadesine yer verildi.
- **11 Kasım 2018 Rum basını Exxon Mobil’in** Kıbrıs’a geldiğini, **15 Kasım KKTC** kuruluş yıldönümü sondaja başlayacağını...Rum sözde Navtex’i ile 25 Şubat 2019’a kadar ilk sondaj olacağı...
- Ayrıca, **11-20 Kasım Amerikan Enerji Kaynakları** Bakan Yardımcısı Fannon, **İsrail,GKRY , Mısır’ı** enerji konularında ziyaret edecek. Gündem EastMed olması hedefleniyor.

8 Kasım 2018

- Rum lider Anastasiades, «**Kıbrıs Türklerinin kendilerine özel kıyı bölgesi yani egemenlik hakkı olmayacak, tüm sözde münhasır ekonomik bölgelerin kontrolü merkezi idarede olacak**» dedi...
- Balkan Merkezli IBNA Ajansı; Amerika ile anlaşmanın; stratejik olarak önemli **EastMed boru hattının** sağladığı **avantajlar** ve G.Kıbrıs'ın sözde münhasır Ekonomik Bölgesi'nde yer alan **ABD firması Exxon Mobil'in varlığı, Washington'un Yunanistan, Kıbrıs ve İsrail arasındaki bir sonraki zirveye katılmak istediği** nedenler olarak açıkladı.
- Rum DB Nikos Hristodulides'e göre, **20 Aralık'ta** gelecek **üçlü görüşme** gününde **Yunanistan, Kıbrıs ve İsrail** arasındaki teknokratik tartışmaların, ilgili **hükümetler arası bir anlaşmanın imzalanmasıyla birinci düzeyde tamamlanması** bekleniyor.
- Bu arada **IGI Poseidon konsorsiyumu**, EastMed boru hattının inşası için çalışmanın ikinci aşamasına geçtiğine dair bir duyuru ile bilgilendirildi.

Sözde MEB Alanları için Askerileşme İsrail Ortaklığı-ZENON Tatbikatları

- GKRY'nin Yunanistan ile **Ortak Savunma Doktrin Antlaşması** halen yürürlüktedir.
- **GKRY İsrail ,Ermenistan** ile de askeri antlaşma gerçekleştirmiştir.
- Özellikle burada dikkat çekilmesi gereken durum **Şubat 2012** yılında **Simerini ve Hareetz** gazeteleri ile **İsrail'in özel "doğalgaz koruma ordusu"** oluşturma kararı olarak doğalgaz bölgesini olası **"yabancı kuvvet saldırısından korumak"** için **denizaltılar ve torpidobotlarla** donatılmış güçlü bir askerî birim oluşturacağı; İsrail'in bu "güvenlik şemsiyesinin", Rum tarafıyla yaptığı **"iki ülkenin doğalgaz yataklarının müşterek değerlendirilmesi"** anlaşması nedeniyle Güney Kıbrıs'ı da kapsayacağı kararlaştırdığı konusudur.
- Yani Akdeniz'de GKRY, Avrupa devletleri haricinde Mısır,İsrail,Yunanistan arasında derinleştirilen askeri anlaşmaların tamamı ile deniz alanlarında sözde MEB alanlarının korunması yönünde gerçekleştirmiştir.

29 Ekim -1 Kasım GKRY-İSRAİL

- **GKRY ve İsrail** 29Ekim-1 Kasım kadar GKRY'nin kara ve hava sahası üzerinde ortak işbirliği temelinde askeri tatbikat yürüttüler.
- Daha önce Güney'e 400 komando ile kara tatbikatı yapan İsrail "Kuzeydeki köyleri işgalden kurtarma" provası yapmıştı...

27 Ekim GKRY sözde NAVTEX'i

- GKRY NEMESIS 2018 yani anlamı İntikam isimli uluslararası ölçekli SAR faaliyetini adanın güney ve güneybatısında gerçekleştireceğini, 20 Kasım'a kadar bunun süreceğini, **USA, Fransa, Almanya, İtalya, Yunanistan, İsrail** katılımı ile sözde MEB alanlarında icra edileceği belirtildi.
- Sözde NAVTEX'leri 31 Ekim-20 Kasım arasında uygulanacak. Bu Navtex hukuken yok hükmünde ve geçersizdir!

Mısır uluslararası ölçekli tatbikat icra etti. Arap Kalkanı-1(Arab Shield-1) adında olan tatbikata Suudi Arabistan, Ürdün ve Körfez Devletleri katıldı. Bölgede tatbikatlar artırıldı. Bu askeri hareketlilik normalin üzerinde!
29 Ekim

#Akdeniz'de eskiden 9 yabancı gemi varsa şimdi 20-30 ülke bu bölgede aralıksız dolanıyor! Bu askeri hareketlilik C★? † ?

- **#Mısır** Zohr yatağını korumak için denizaltı ve savaş gemileri ile bölgede aktif .**#Türkiye** de kendi sahalarında askeri aktif. **#Yunanistan Girit çevresinde aktif..**
- 27 Ekim'de Yunanistan'ın **AH-64 Apache** saldırı helikopterleri Güney Kıbrıs'ta uçuş gerçekleştirdi !

#SONDAJ ÇALIŞMALARI, #FATİH, SIEM LOUISA, SIEM SASHA VE SIEM SOPHIE İSİMLİ GEMİLER İLE 30 EKİ 18-27 NİS 19 TARİHLERİ ARASINDA

1059 isimli sahada 31 Ekimde arama kurtarma askeri eğitimi yapıldı. #Türkiye, #Meis adasını çevreleyen karasuları dışında, gerçekleştireceği tatbikat ile bölgede yürütülen diğer SAR faaliyetlerine gerekli yanıtı vermektedir. Türkiye kendi deniz yetki alanlarında faaliyettedir.

29 Ekim 2018

- Rum Enerji Bakanı "Türkiye'nin Kıbrıs'ın Münhasır Ekonomik Bölgesi'ndeki "kışkırtmalarına" karşılık herhangi bir adım atıp atmayacağı" sorusuna, "**sondaj izinleri olan şirketler ve geldikleri ülkelerle işbirliği halinde gerekli tedbirlerin alındığı**" yanıtını verdi.!
- **Hemen ardından deniz sınırları ve güvenlik ile ilgili askeri anlaşma Amerika ile gerçekleşti.**

GKRY'nin Seferberlik Sistemi

Personel Seferberliği

**Terhis olan Mükellefler
(50 yaşına kadar Yd.Per.)**

**Birinci Kategori
(Kurulu Birlikler)**

- * 21-40 yaş grubu : 18.000 Yd.Per.
- * Seferberlik ilanını müteakip 6-48 saat içerisinde birliğine katılır.

**İkinci Kategori
(Yedek ve
Milis Birlikler)**

- * 41-50 yaş grubu: 22.000 Yd.Per. Yedek Taburlara ve Milis Brl.lerine verilir.
- * 50 yaş grubu üstü personel ise Sivil Savunma, İdari ve benzer sosyal hizmetlerde görevlendirilir.

TOPLAM : 40.000 Yedek Personel

3 AŞAMADA MODERN RMMO

- Rum yönetimi RMMO'yu üç aşamada yeniden yapılandırmayı planlamıştır.
- Bu projenin ilk ayağını yeni **teşkilat yapısı**, ikinci ayağını “**silahlanma programı**” ve yeni teknolojilerin değerlendirmesi, üçüncü ayağını ise **profesyonel askerliğe geçiş** süreci oluşturmaktadır

SAVUNMA BAKANLIĞI BÜTÇESİ ARTIRILDI

- RMMO'nun güçlendirilmesine yönelik
- Savunma Bakanlığının yıllık bütçesi yaklaşık **320 milyon Avro** olarak belirlemiş ancak bu bütçeyi de %10,4 aşarak harcamaları yükseltmiştir.

TOROS İPTAL EDİLDİ, RMMO ÇOK SAYIDA ÜLKEYLE TATBİKAT YAPIYOR

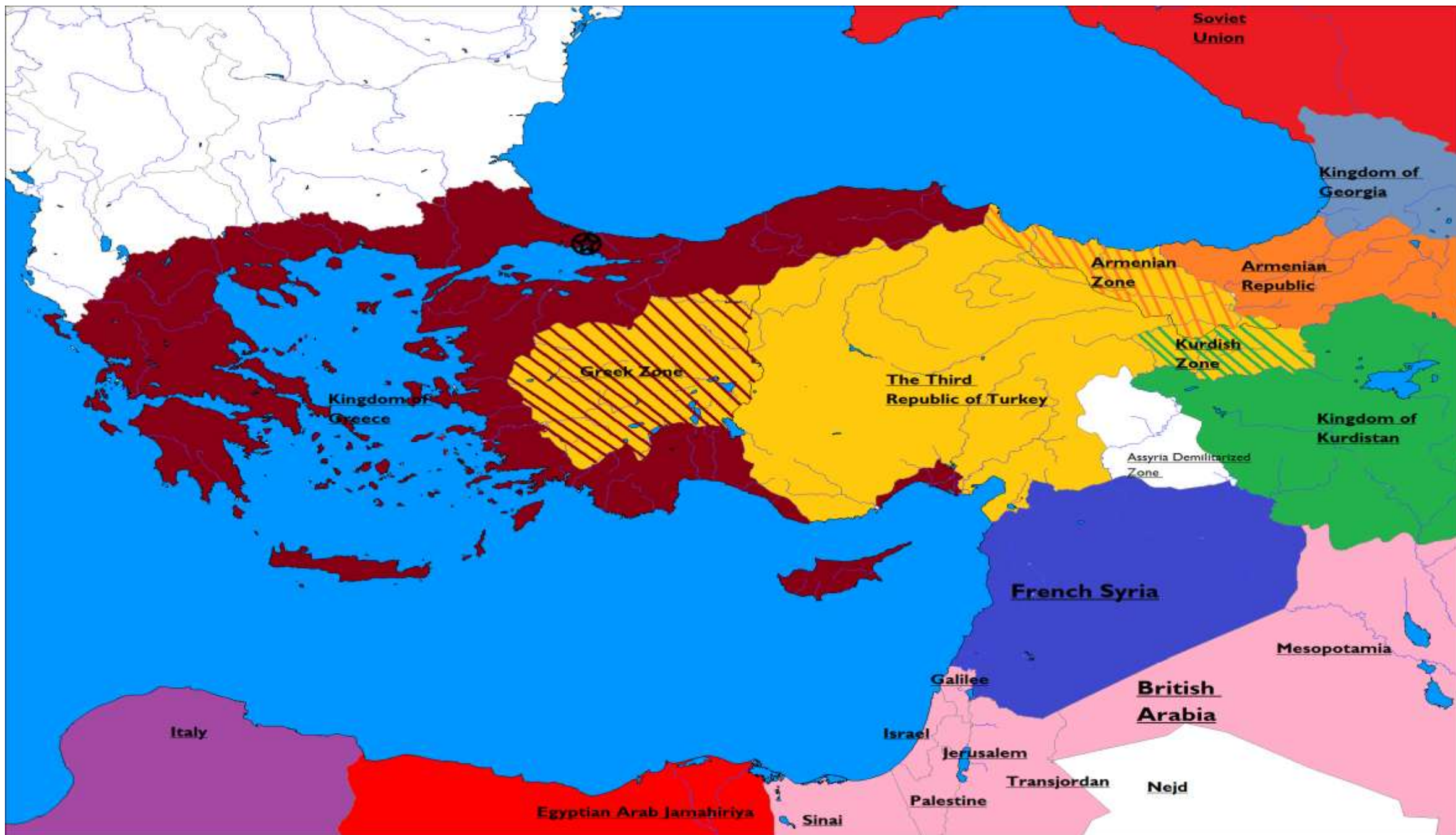
- KKTC, Rum ve Yunanlıların ortak düzenlediği **Nikiforos tatbikatına** karşı Türkiye ile ortak düzenlenen Toros Tatbikatını, **2015 yılında** müzakere sürecinde yapıcı tutumunun bir göstergesi olarak icra edilmemesi kararı almıştır.

90 BİN RUM MİLİS

-
- RMMO yedek personel olarak adlandırılan milis kuvvetlerinin sayısını da azaltmamıştır. Halen **80-90 bin civarında** milis gücü bulunmaktadır.

Analiz

- **GKRY Ne yapmak istiyor? Hedef ne?**(siyasi hedefi-milli strateji)
- **Stratejisini nasıl planladı?**
- **Nelerle karşı karşıya kalabilir?** Tehditler, güvenlik açıkları, zorluklar fırsatlar..
- **Strateji için uygun vasıtaları nelerdir?** ulusal güç, çok uluslu güçler, uluslararası kurumlar, diplomasi vb
- **Uyumsuzluklar?** Riskler,eksiklikler,kültürel engeller vb nelerdir?

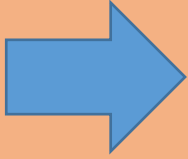

Deniz Gücü: Savunma Deniz ve Hava Üzerinde Önemli

- Deniz gücü=deniz kuvvetleri-deniz ticaret filosu
- GKRY Mari Deniz üssü, Baf Hava üssü
- KKTC'de deniz kuvvetlerinin **ikmal yapabileceği bir liman veya üs yok.**
- Strateji,Taktik ve Operasyonlar(yer, zaman, kuvvet-olası hareket esnasında sahada uygun kuvvet olmalı)

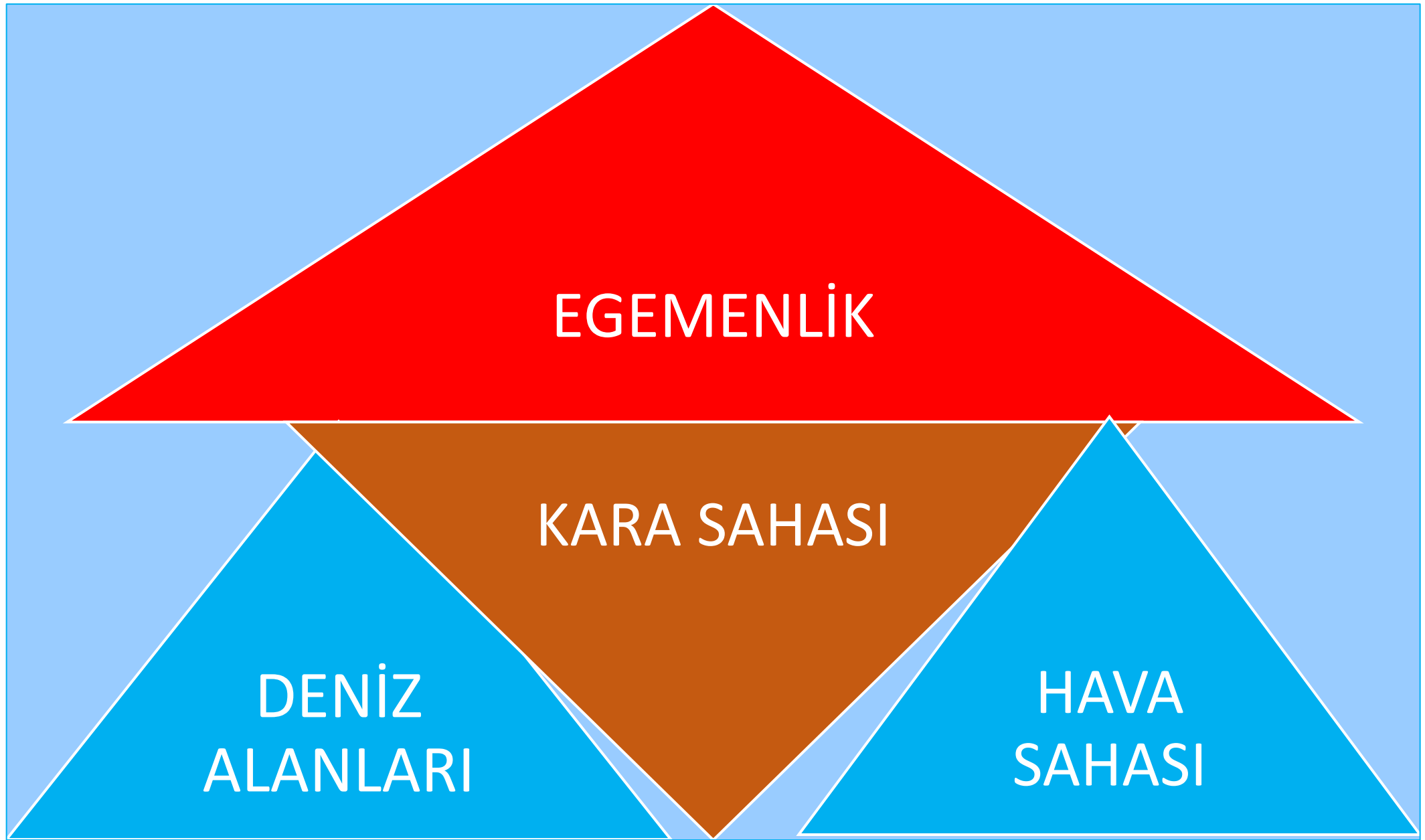
İhtilafın Boyutları/Tarafları

Lübnan-İsrail-Lübnan-Suriye
İsrail-Gaza-İsrail-Mısır yan sınır
KKTC-GKRY
Türkiye-Suriye
Türkiye-Lübnan
Türkiye-İsrail
Türkiye-Libya
Türkiye-GKRY
Türkiye-Mısır
Türkiye-Yunanistan

Sınırlandırma
Henüz
Yapılmadı

- *****Kıbrıs Anlaşmazlığı
- 2003 yılından itibaren GKRY'nin tek yanlı **Kıbrıs Türk haklarını göz ardı** eden ve **Türk kıta sahanlığını ihlal** eden sözde MEB sınırlandırma faaliyetleri gerçekleştirmeleri
- GKRY'nin sözde MEB alanlarını **uluslararası şirketlere ruhsatlandırması**
- **EastMed Boru Hattı Projesi çerçevesinde atılan adımlar**
- **EuroAfrica Enterkonnekte sistemi** (2017 Yunanistan/GKRY/Mısır arasında) Türk kıta sahanlığı içerisinden geçirilecek boru hatlarında Türkiye'den rıza alınmaması ; **EuroAsia Enterkonnekte Sistemi**
- **Zenon SAR Faaliyetleri** ve Türkiye SAR Koordinatları **Uyuşmazlığı**
- Akdeniz'de planlanan sözde yeni MEB sınırlandırma çabaları (Mısır/Yunanistan,-GKRY,Yunanistan-Libya)
- Yunanistan'ın karasularını kademeli genişletme çabaları
- **NAVTEX ve NOTAM** karşılıklı tanımama
- **PESCO** (AB silahlı kuvvetleri ile askeri işbirliği-yeni üsler, denizlerde **tatbikatlar**, hızlanan **silahlanma**)
- GKRY'nin **2002 Northern Access** olayından bu yana belirli dönemlerde **Türk kıta sahanlığını fiili delme girişimleri**

Halen Süren Anlaşmazlık Boyutları: GKRY Talepleri-1

YÖNETİM VE GÜÇ PAYLAŞIMI	GÜVENLİK VE GARANTİLER	EKONOMİ/AB UYUM/VATANDAŞLIK/NÜFUS	MÜLKİYET VE İKİ KESİMLİLİK	OLMAYAN KONULAR
Dönüşümlü Başkanlık GKRY: ¼ KKTC: 2/4 (Talat/Hristofyas 2013) TC: ½ YUNANİSTAN:1/4 “KC” devam etmesi- AB Birincil Hukuku olunmasının reddi	Garantilerin ve tek yanlı müdahale hakkının kaldırılması	Tek bağımsız Merkez bankası talebi	Bireysel mülkiyet esası (iade,tazminat,tak as)	DENİZ YETKİ ALANLARI NAVTEX(seyir güvenliği) Arama Kurtarma Koordinatları Uyuşmazlığı-SAR
<i>Kurucu Devletlerin kendi alanlarında <u>başka devletlerle anlaşma yapmasını federal yönetim onayına</u> tabi tutma çabası</i>	AB garantörlüğü	Dolaylı vergiler Federal devlet Doğrudan vergiler kurucu devletlerde olması talebi	Üniter model Dini mekanların arazileri	HAVA YETKİ ALANLARI VE UÇUŞ GÜVENLİĞİ (FIR) NOTAM

GKRY TALEPLERİ-2

YÖNETİM VE GÜÇ PAYLAŞIMI	GÜVENLİK VE GARANTİLER	EKONOMİ/AB UYUM/VATANDAŞLIK/NÜFUS	MÜLKİYET VE İKİ KESİMLİLİK	OLMAYAN KONULAR
Bakanlar Kurulunda Başkan ve yardımcısının veto hakkı veya oy hakkı olmaması çabası		¼ Türk Yunan vatandaşlığı olması Sadece 250 Türk'e çalışma izni verilmesi	100 bin mülkiyet düzenlenme talebi 100 bin Rum geri dönüşü	DOĞAL KAYNAKLARIN PAYLAŞIMI (KARA VE DENİZ ALANLARINDA)
%20 + seçimlerde etkileme		Ekonomi-geçiş süreci öngörülmedi	Peki güneyde Kıbrıs Türklerinin hakları?	

KKTC Yasal Mevzuatı Yeterli mi?

- a)KKTC Karasuları,Bitişik Bölge,Kıta Sahanlığı,Münhasır Ekonomik Bölgesi ve Sorunlar
- b)GKRY sözde Karasuları,Bitişik Bölge,Kıta Sahanlığı,Münhasır Ekonomik Bölgeleri ve Sorunlar
- c)Yunanistan'ın Uygulamaları
- d)Türkiye'nin Uygulamaları

Deniz Alanlarında Egemen Haklar Tanımı

- Sözleşmede ulusal egemenlik alanları: **iç sular, karasuları, boğazlar, takımada suları** olarak belirlenmiş ve bu alanların kıyı devletinin **ulusal yargı yetkisinde** bulunduğu ortaya konmaktadır.
- Sınırlı mekânsal yargılama yetkisi olan alanlar ise **bitişik bölge, MEB ve Kıta Sahanıdır.**
- Ulusal yargı alanı ötesindeki deniz alanları ise **Açık denizler ve Alan'dır.**

KKTC HUKUKİ MEVZUAT

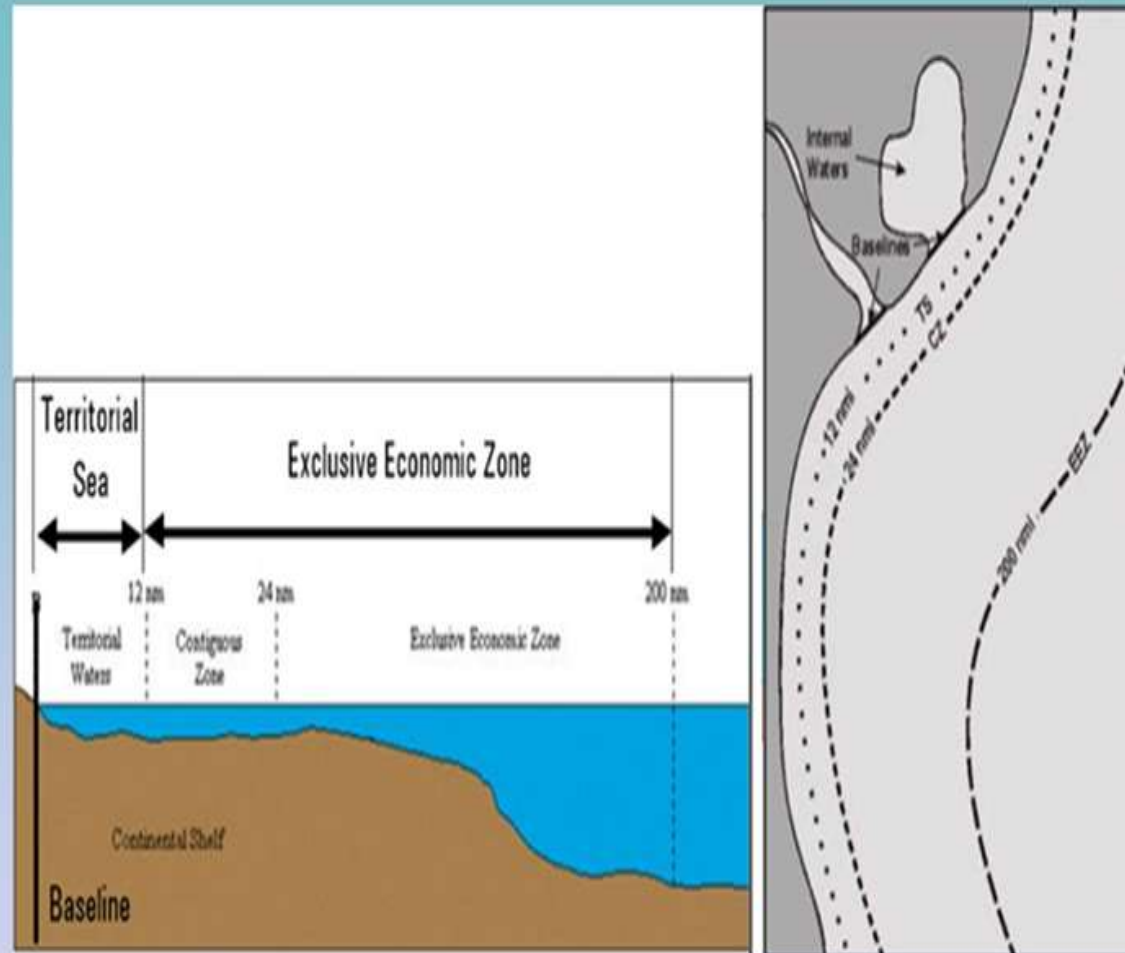
a.Karasuları

42/2002 sayılı Karasuları Yasası

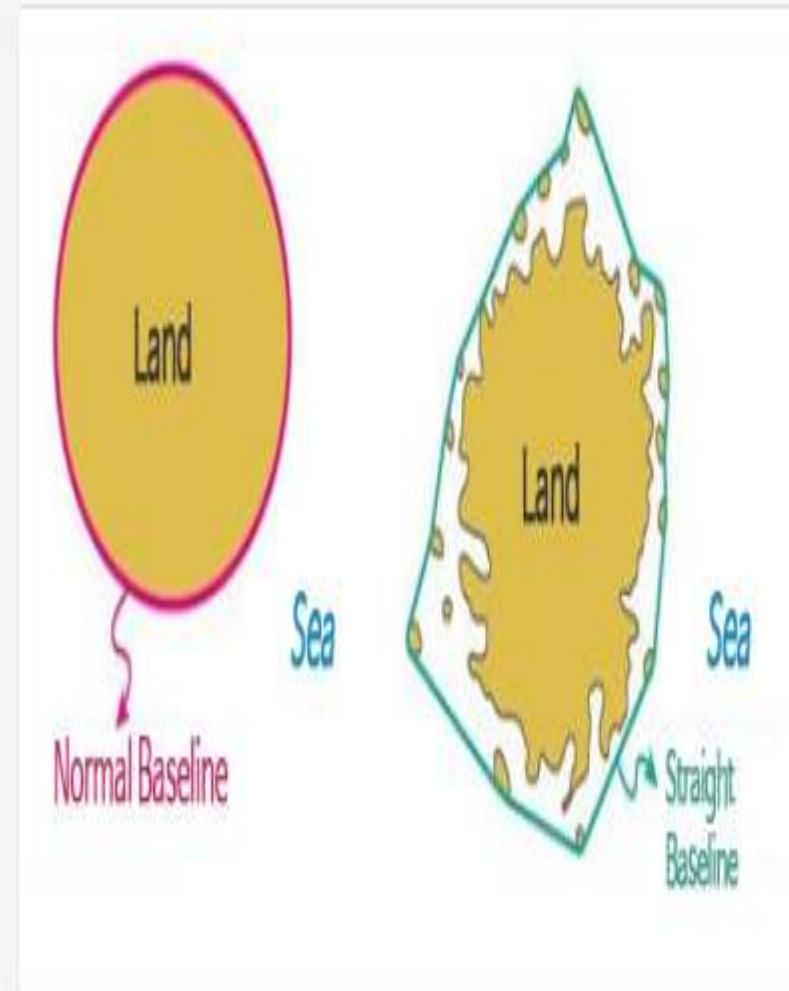
63/2005 Sayılı Deniz Yetki Alanları Yasası

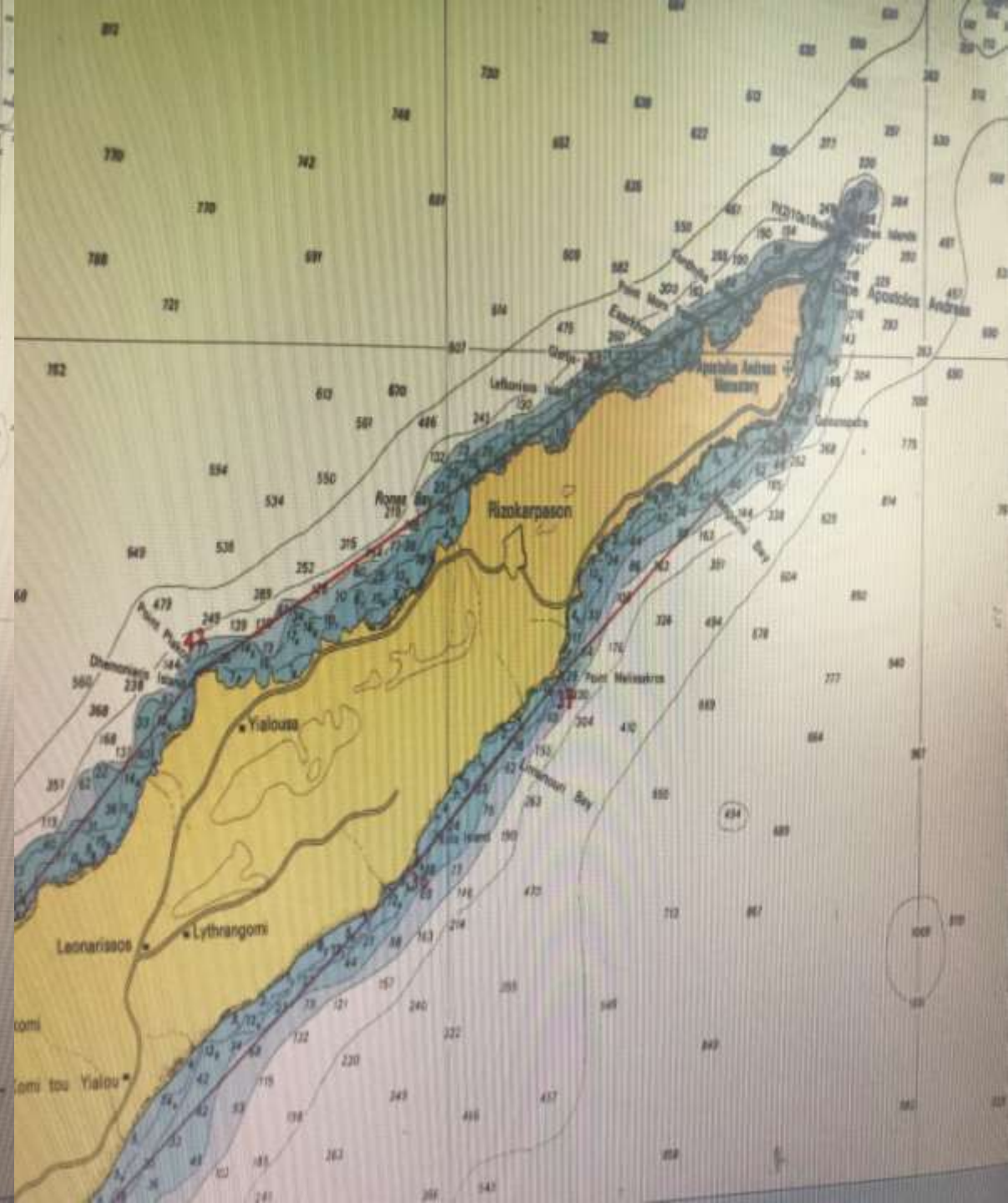
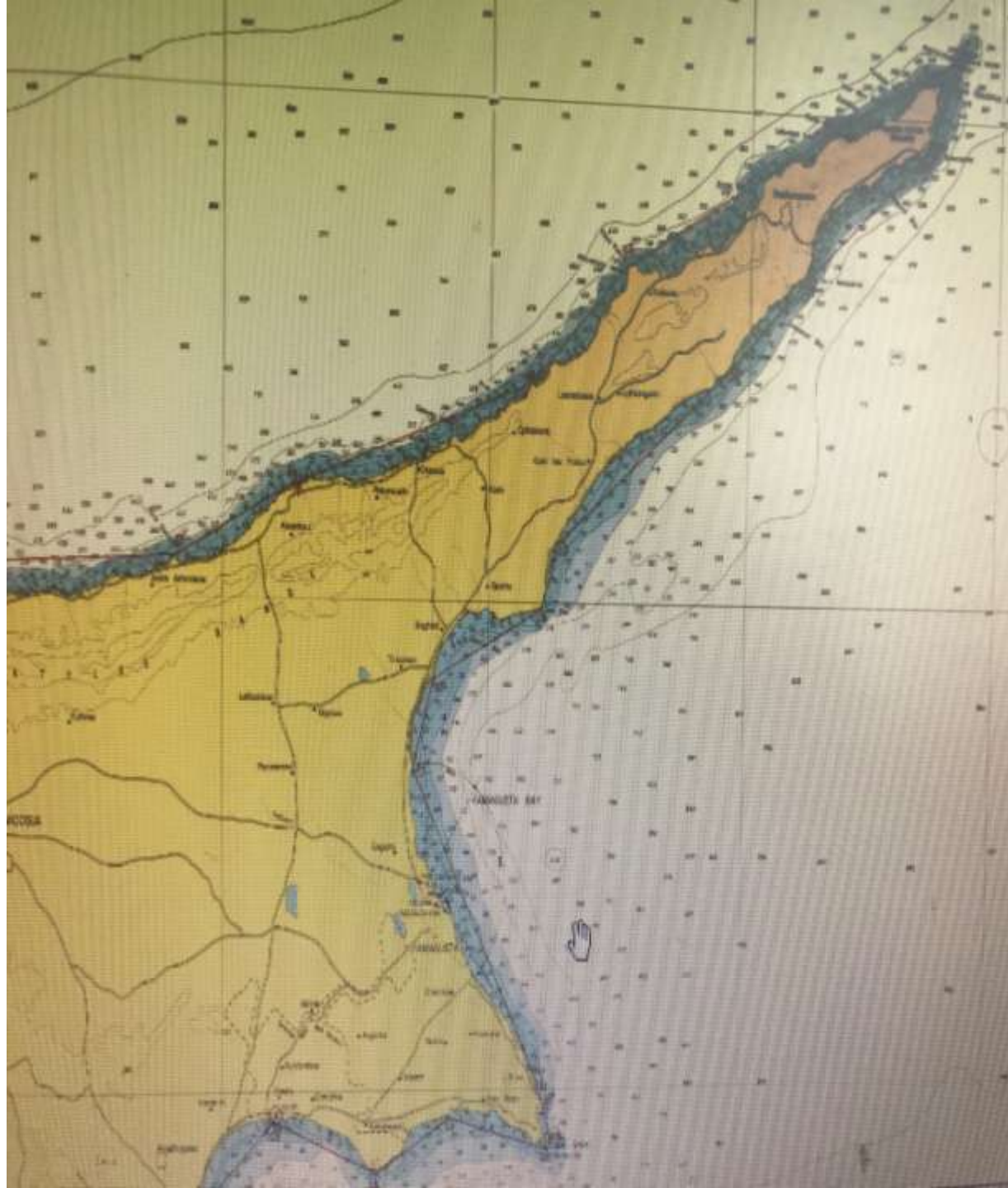
- Bakanları Kurulunca **tespit edilecek hatlardan itibaren 12 deniz mili-BK'na tanınan değiştirme,düzeltilme hakkı öngörülmedi**
- Karasuları berisinde kalan sular, körfez suları, daimi liman tesisleri, dış limanlar **iç suları**
- **Sınırlandırma, *bitişik kıyılar arasında* bölgenin tüm ilgili özellikleri ve durumları göz önünde bulundurularak **hakkaniyet ilkesine göre anlaşma** ile yapılır.**
- KKTC karasularının iç sınırının belirlenmesinde KKTC Karasuları yasası hükümlerine uygun olarak **NORMAL ESAS HAT KULLANILIR.**
- **Not:** Karasularının iç sınırı ile kara ülkesi arasında kalan deniz kesimi, içsuları oluşturur.

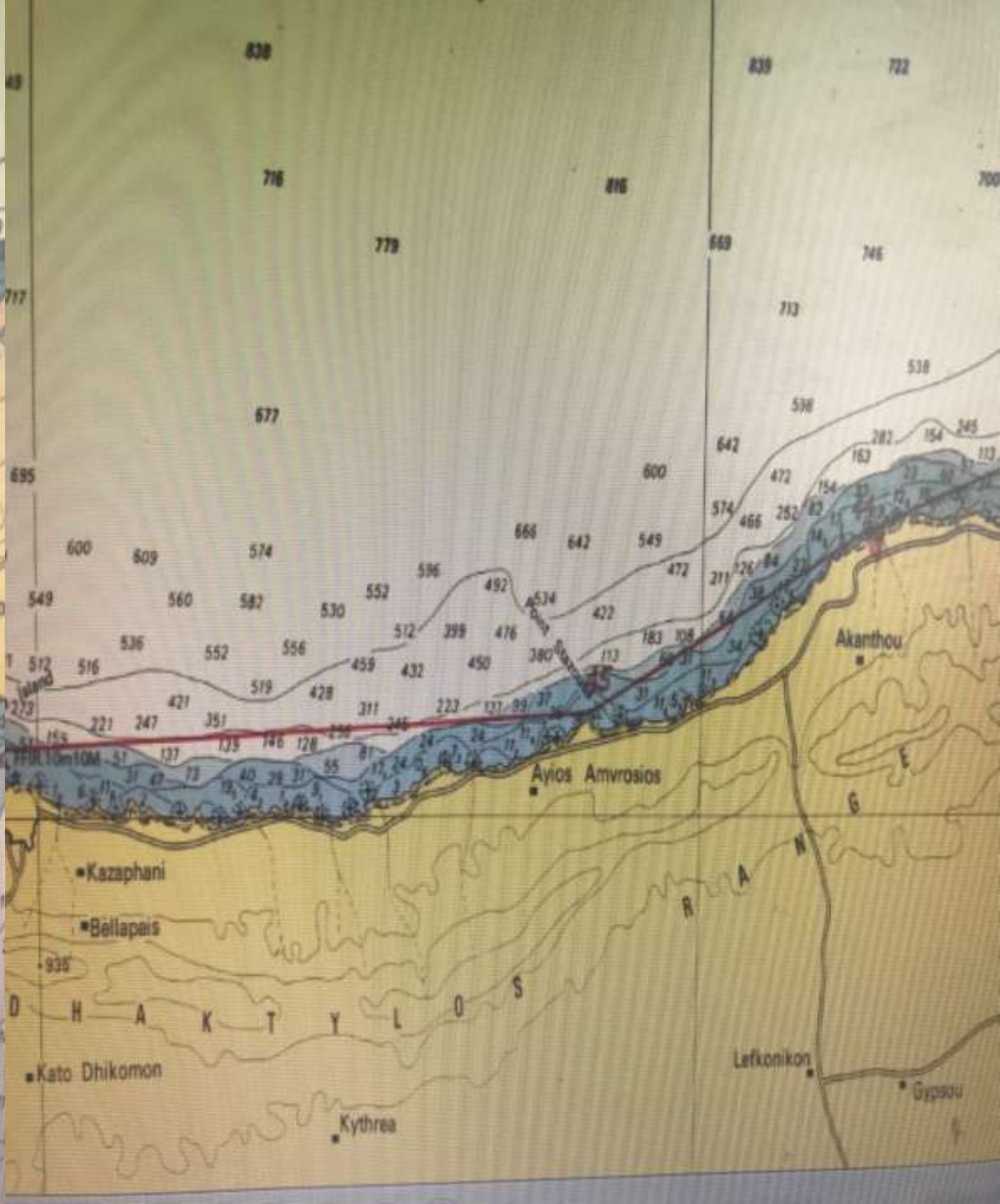
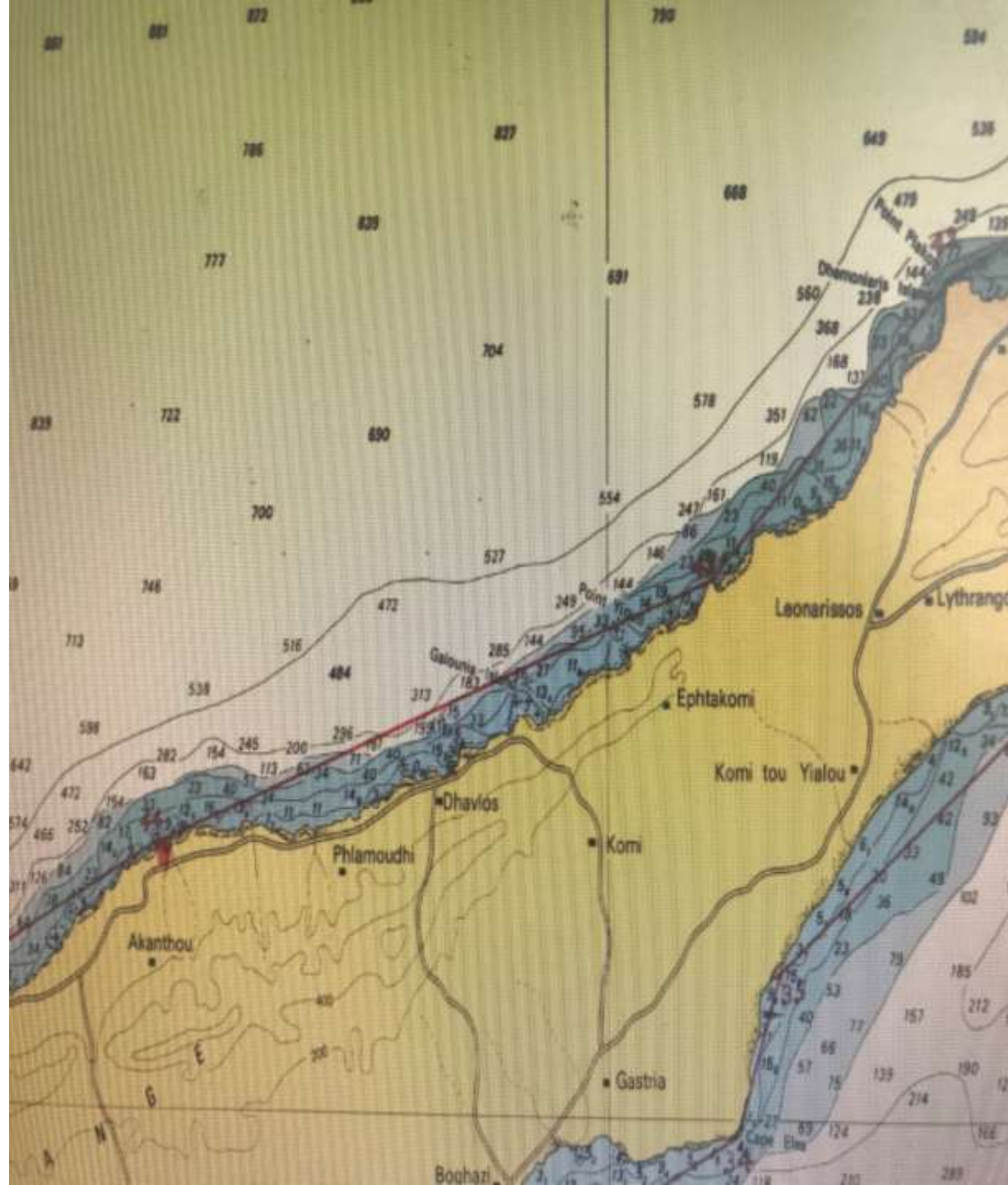
Normal baseline

<http://www.lin.govt.nz/hydro/nautical-info/maritime-boundaries/definitions/index.aspx#tsb>

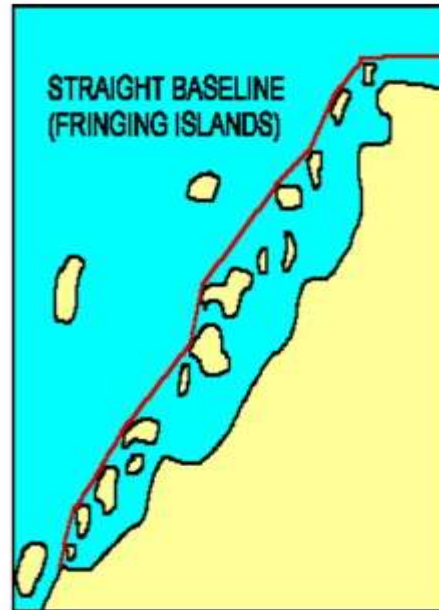
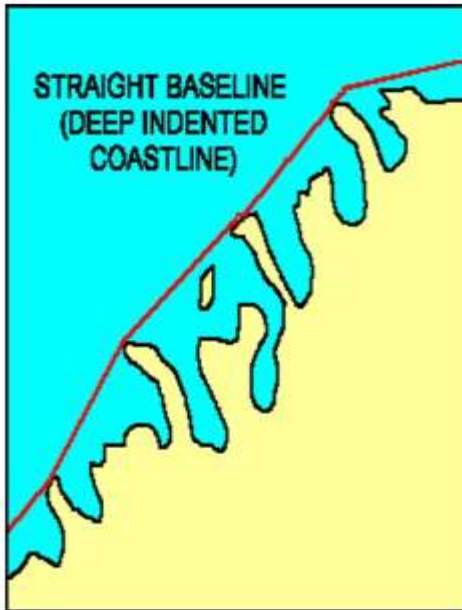

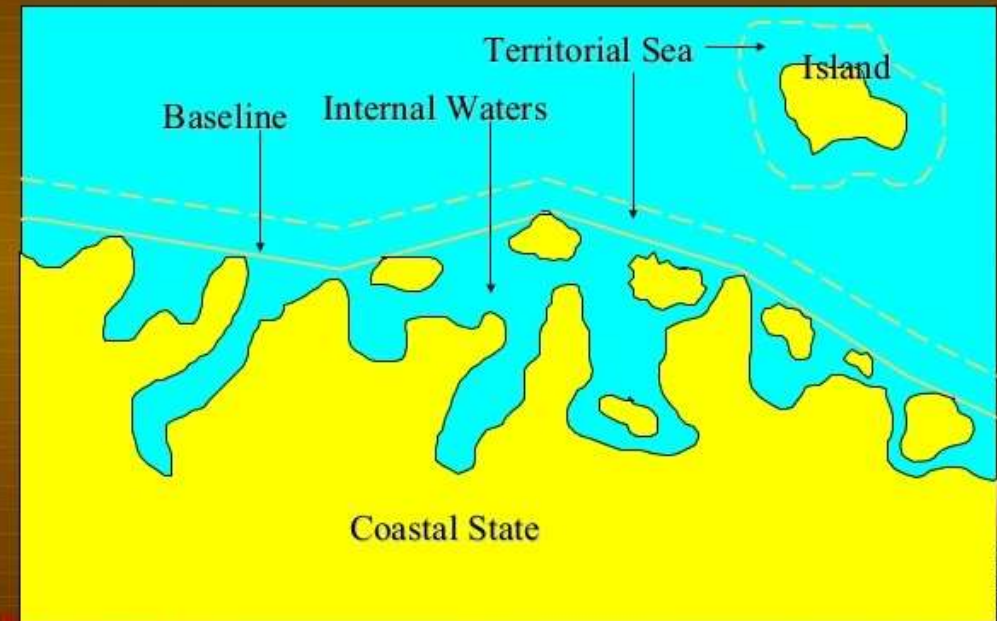

Saçak hallerde,girintili çıkıntılı vaziyetlerde

Straight Baselines

Straight Baselines (Example)

KKTC ile GKRY arasında Karasuları Yan Sınır belirlemesi ihtilaf konusudur!

- KKTC Karasuları dış hududu henüz coğrafi harita ile ölçeklendirilmedi.
- GKRY ile karasuları yan sınırı belirlenmedi.
- **KKTC kendi kıyı uzunluklarında bulunan «ada,adacık»,kayalık, körfezleri görmezden gelerek normal esas hatlar ile karasularını belirlediğini yasal olarak tanımlamıştır.**
- **Bakanlar kuruluna değiştirme düzeltme yetkisi tanımlanmadı**
- GKRY tüm Kıbrıs adası etrafında yer alan kayalıkları dahi «**ada**» olarak ilgili haritada tanımlamış, **çokça körfez alanları oluşturmuş** ve sınırlandırmasını düz esas hatlar üzerine inşa etmiştir..
- **Esas hatların belirlenmesi** sınırlandırma safhalarında hayati önem taşımaktadır.
- **GKRY Karasuları yasasına sınırlandırma hükmü** koymamıştır.

KKTC'nin Deniz Yetki Alanları ile ilgili Antlaşmaları

TC-KKTC Kıta Sahanelığı Sınırlandırma Antlaşması 21 Eylül 2011/New York

TC-KKTC arasında Kıta Sahanelığı Sınırlandırma Antlaşması 32-16-18.000E ve 34-48-51.634E meridyenlerine göre yapılmıştır. Devamı yapılmalıdır.

Uluslararası hukuka uygun olarak ve hakça ilkeler dikkate alınarak belirlenen 27 coğrafi koordinatın birleştirilmesiyle elde edilen bir çizgi ile sınırlandırmaktadır.

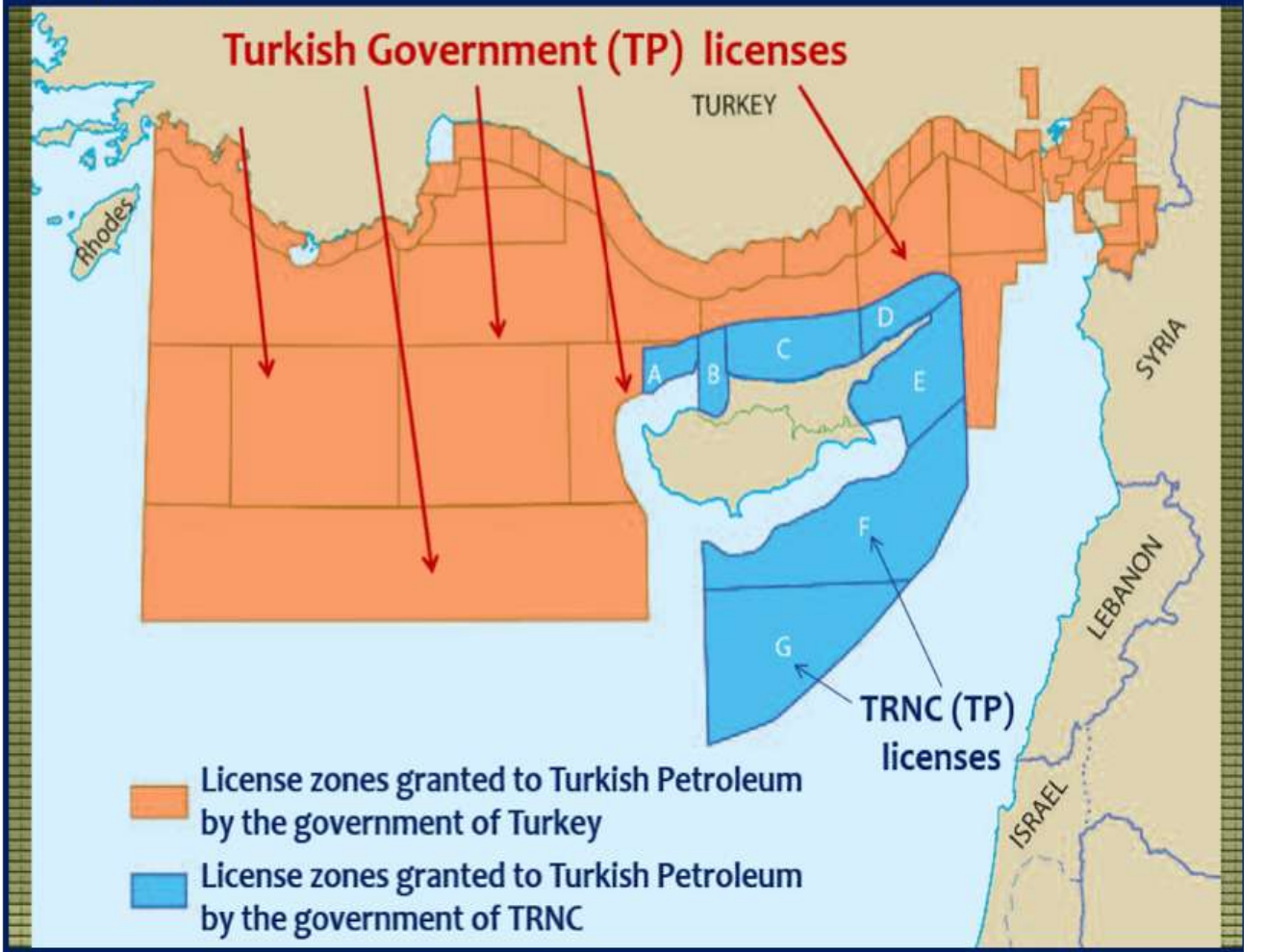

TPAO ve KKTC ve Türkiye

Nihayetinde, TPAO ve KKTC arasında “**Petrol Sahası Hizmetleri ve Üretim Paylaşımı Sözleşmesi**” 23.11.2011 tarihinde KKTC Resmi Gazetesi’nde yer alan Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmış ve TPAO’ya, **7 deniz alanı ve 1 de kara üzerinde petrol ve doğal gaz arama ruhsatı verilmiştir.**

27 Nisan 2012’de Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesinde yayımlanan (28276), 2012/2802, 2012/2973 ve 2012/2968 kararları ile Türk Bakanlar Konseyi TPAO’ya Doğu Akdeniz’de keşif yetkisi vermiştir. Söz konusu kararlar (2012/2802,2012/2973,2012/2968) GKRY tarafından protesto edilmiştir. Nitekim GKRY ilan ettiği MEB sahası ile çakışmakta olduğu GKRY tarafından 15 Haziran 2012 mektubu ile BMGS’ne iletilmiştir (UN A/66/851).

The exploration licenses granted to Turkish Petroleum (TP) by by the Turkish Government & TRNC Government

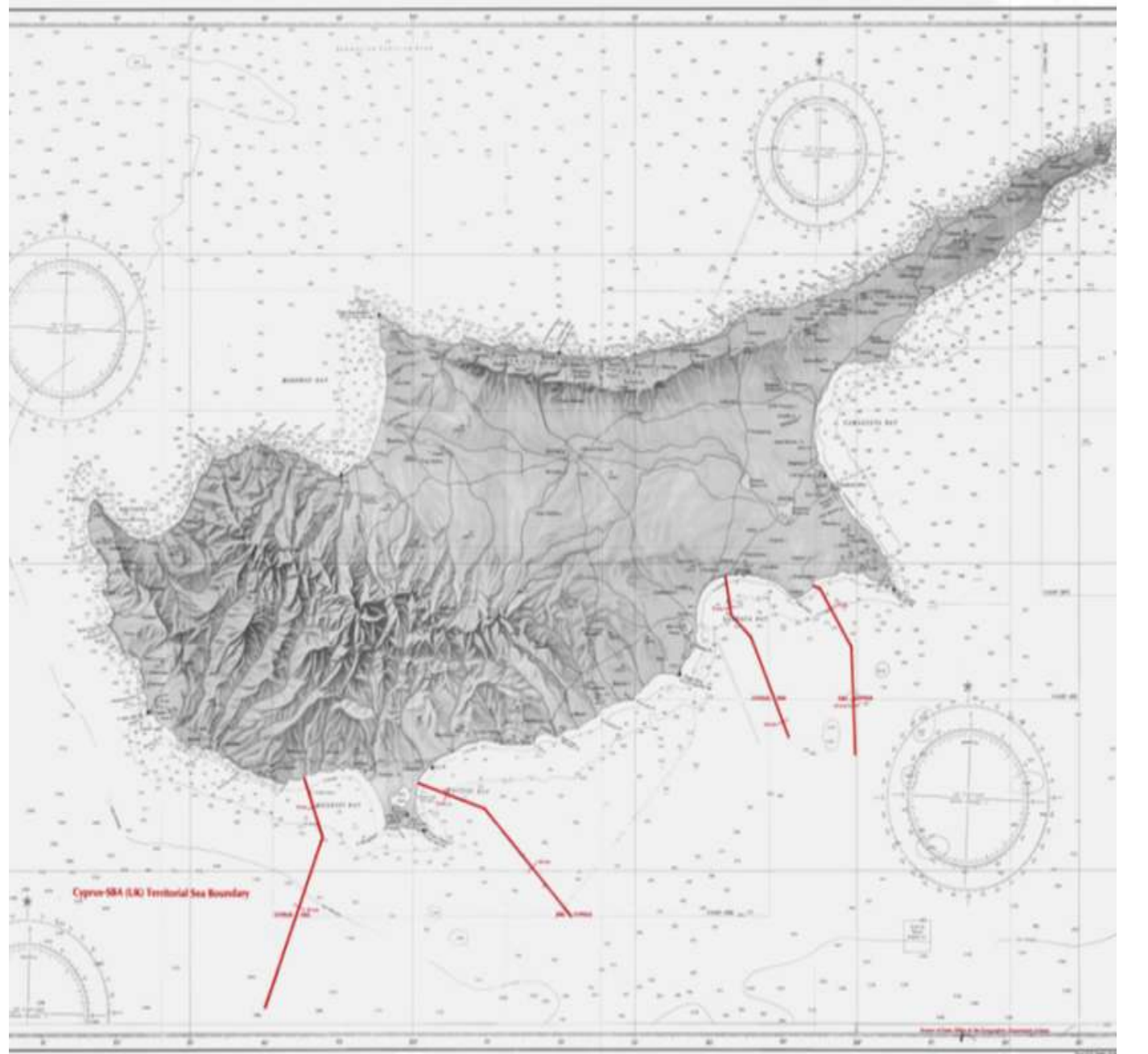
İngiltere ile GKRY yan sınır belirleme sorunu

Kıbrıs Cumhuriyeti'ni kuran 1960 Antlaşması gereğince, bu ada, Akrotiri ve Dhekelia'nın (Anlaşmanın A Kısmı) sınırlandırılması için tanımlanan hatlar arasında yer alan suları iddia edemez.

Karasularının bir parçası olarak İngiliz üsleri. Akrotiri söz konusu olduğunda, bu çizgiler birbirinden uzak bir biçimde (ayrılma eğilimi) ve Dhekelia örneğinde yakınsak bir biçimde (uzak bir noktada buluşma eğilimi göstererek) ortaya çıkarlar.

Akrotiri ile bir sınırlama anlaşmasına varılmalı, ancak bu 2004 yasasına yansımamıştır. yalnızca ön sınırlamanın kabul edileceğini belirten ve yanal öngörmeyen bir yasa söz konusu,

İngiliz üslerinin karasuları vardır.

MARITIME LIMITS OF THE SOVEREIGN BASE AREAS (UK)

- Territorial Waters Jurisdiction Act 1878
Treaty concerning the Establishment of the Republic of Cyprus (Annex A) 19 August 1960

WGS84 Datum / Mercator 35°N

Republic of Cyprus

Dhekelia Sovereign Base Area

Akrotiri Sovereign Base Area

— International Maritime Boundary
— Territorial Sea Limit
Territorial Sea
Prepared by UKHO Law of the Sea, July 2011

GKRY Karasuları/Bitişik Bölge/Kıta Sahanlığı ve MEB Uygulamaları

1964 Karasuları yasası- 12 mil-BMGS'ne 2003 tevdi edildi.

1958 yılı Cenevre Sözleşmelerini GKRY, 1962 yılında onaylamış ve 1979, 1996, 2007 ve son olarak 2002 yıllarında yapılan Sözleşme ile ilgili yapılan protokolleri de kabul etmişlerdir

GKRY ayrıca 1972 yılında BMGS'ne mektup göndererek, Kuzey Denizi davalarında öngörülen doğal uzantı esasını "Kıbrıs Cumhuriyeti" **kıta sahanlığı dış sınırı için düşündüklerini** duyurmuştur.

5 Nisan 1974 tarihinde **sayı 8 olarak belirtilen Kıta Sahanlığı yasasını** da yapmışlardır. Ortay hat esası

GKRY, 1988 yılında, 1982 BMDH Sözleşmesini onaylamıştır.

Bitişik Bölge İlanını sağlayan **2004 yasasını**

GKRY 1964 45 sayılı yasasını 2014 95(I) sayılı yasa ile yeniden düzenlenmiştir. Bu yasa Karasularının Genişliğini Sağlayan Yasa olarak bilinmektedir. GKRY görüleceği üzere 2014'te **"1964 ve 2014 Karasuları Yasası"** oluşturmuştur. **Bu yasada dikkat çekici durum 95(1)2014 ve 45(1964) yasası ile Bakanlar Konseyi'nin ilgili koordinatları değiştirebileceği ve bunu BMGS'ne gönderilebileceği, yani karasularını genişletebilecekleri...**

GKRY MEB Yasaları

GKRY, 2 Nisan 2004'te ayrıca Münhasır Ekonomik Bölge(MEB) yasasının ilanını sağlayan yasa yapmıştır.

GKRY, 2014 yılında, «2004 ve 2014 Münhasır Ekonomik Bölge ve Kıta Sahanlığı birleştirilmiş yasasını yapmıştır.

Exclusive Economic Zones of Greece and Neighboring Countries
Based upon the International Law of the Sea (UNCLOS)

Mazis, 2011

GKRY-Mısır sözde MEB Anlaşması

7 Mart 2004

17 Şubat 2003 yılında GKRY'nin Mısır ile **ortay hat/eşit uzaklık** esasına göre 1'den 8'e belirtilen coğrafi koordinatlar ile..

Sınırlandırmada herhangi bir özel veya ilgili durum değerlendirmesine karşı çıkmaktadırlar.

Sınırlandırmada *BMDHS'nin 121.maddesine dayanarak adaların kıta sahanlığı, münhasır ekonomik bölgesine sahip olduğunu belirtmekte ve tam etki esası* ile sınırlandırma yoluna gitmektedirler.

Türkiye'nin batı deniz sınırı ve BMGS'ne itirazı

2 Mart 2004'te Deniz Hukuku Bülteninde yayımlanan 2004/Turkuno DT/4739 ve 2 Mart 2004 sayılı nota Türkiye'nin Daimi Temsilciliği tarafından BM'e verilmiştir.

Yayımlanan notta, Türkiye'nin , **"32° 16' 18" meridyenin batısı boyunca** kendisine ait alanların olduğunu

Kıta sahanlığının ab inito (başlangıçtan beri) ve ipso facto (fiilen) ilkesi gereği münhasır bir hak ile geçerli bulunduğunu,

Sözkonusu alanın **batı kısmını kapsayan koordinatları** tanımadığını,

Uluslararası hukuka göre de gerçekleştirilen ihlal ile bunun geçersiz olduğunu,

Tüm haklarına **helal gelmeksizin saklı** kaldığını,

Anlaşmazlığın ise sadece tarafların birbirleriyle **andlaşma yolu ile hakça ilkelere** ve bölgenin özelliklerini dikkate alan anlayışla çözümlenebileceğini ve Özellikle de **adada tek bir otoritenin bulunmadığını...**

Mısırla Son Yaşanan Kriz 2018

- Nihayetinde **7 Şubat 2018'de** (Reuters haberine göre), Dışişleri Bakanı **Mevlüt Çavuşoğlu'nun** Mısır ve Kıbrıs arasında münhasır ekonomik bölgelerin belirlenmesine ilişkin anlaşmanın uluslararası hukuka göre bir geçerliliği bulunmadığı yönündeki açıklamalarına Mısır tepki göstermiştir. Mısır Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Ahmed Ebu Zeyd, **"Anlaşma, uluslararası hukuk normlarına uygun ve bunu kimseyle tartışmayacağız"** demiş ve Türkiye'nin itirazlarını kabul etmemiştir.
- Nitekim 2003 yılında Rumların Mısır ile gerçekleştirdikleri sözde MEB anlaşması **Türkiye tarafından ret edilmiş ve yok hükmünde sayılmıştır.**
- Güney Kıbrıs'ın Mısır ile çizilen sözde **MEB'i üzerine Türkiye'nin batı kısmını ihlal etmesi ve Türkiye'nin buna itirazı uluslararası hukukta söz konusu antlaşmanın geçerliliğinin tartışmalı olduğunu da beraberinde getirmektedir.**

GKRY-Lübnan Münhasır Ekonomik Bölge Antlaşması

17 Ocak 2007

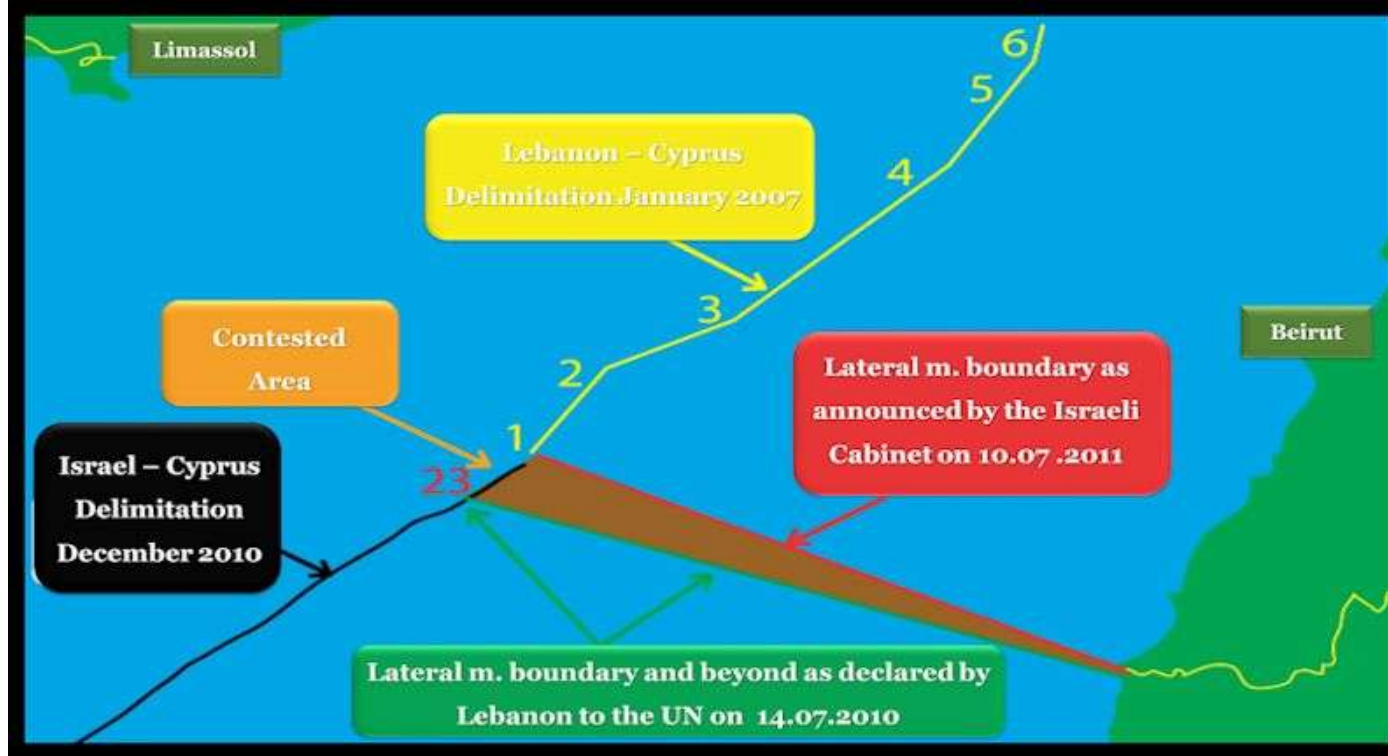
Lübnan 21 Mayıs 2009 tarihinde sayı 51 kararı ile Bakanlar Kurulu kendi münhasır ekonomik bölge sınırlandırma koordinatlarını belirlemiştir.

Lübnan 2011 yılında münhasır ekonomik bölgesinin batı, kuzey ve güney sınırlarını gösteren coğrafi koordinatlarını BM'eiletmiştir. Bu göstergelerde yer alan sınırlama noktalarının 2007 yılında GKRY ve Lübnan arasında olan sözde MEB anlaşmasından farklılık arz etmesi açısından önemlidir.

GKRY-Lübnan anlaşması bölgede İsrail-Lübnan ihtilafının sebebi olmuştur.

Lübnan Parlamentosu GKRY ile anlaşmayı Türkiye'nin başarısı ile onaylamamıştır.

830km alan ihlali

Lübnan Hidrokarbon Faaliyetleri

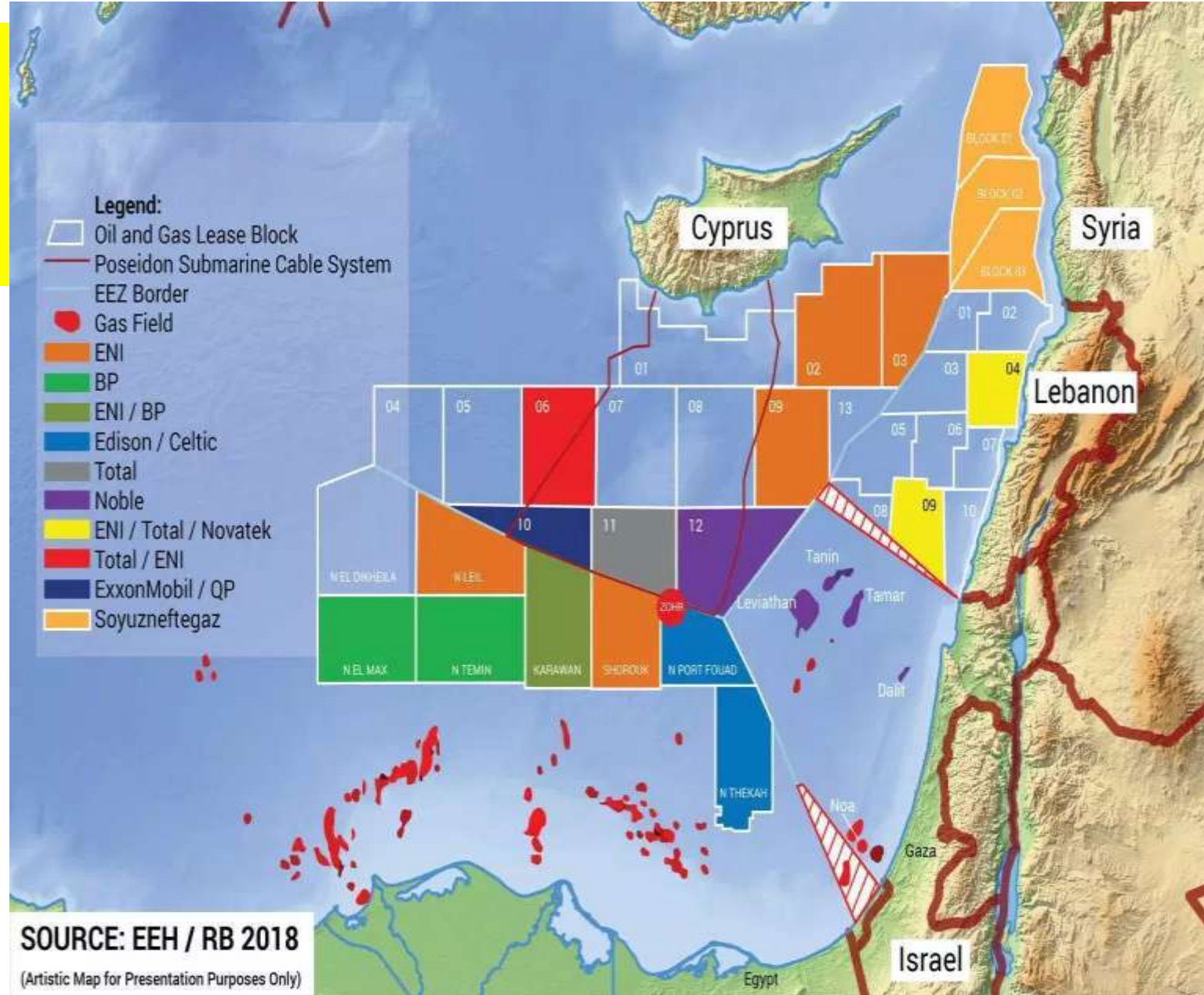
İhaleye sadece 2 teklif geldi. Aralık 2017'de Lübnan Bakanlar Kurulu bu teklifleri olumlu buldu ve Total (operatör), Eni ve Rus Novatek'in oluşturduğu konsorsiyuma Lübnan sularındaki (Lübnan'ın iddia ettiği münhasır ekonomik bölge, kısaca MEB) 4 ve 9 numaralı parsellerde arama lisansı verilmesini kararlaştırdı.

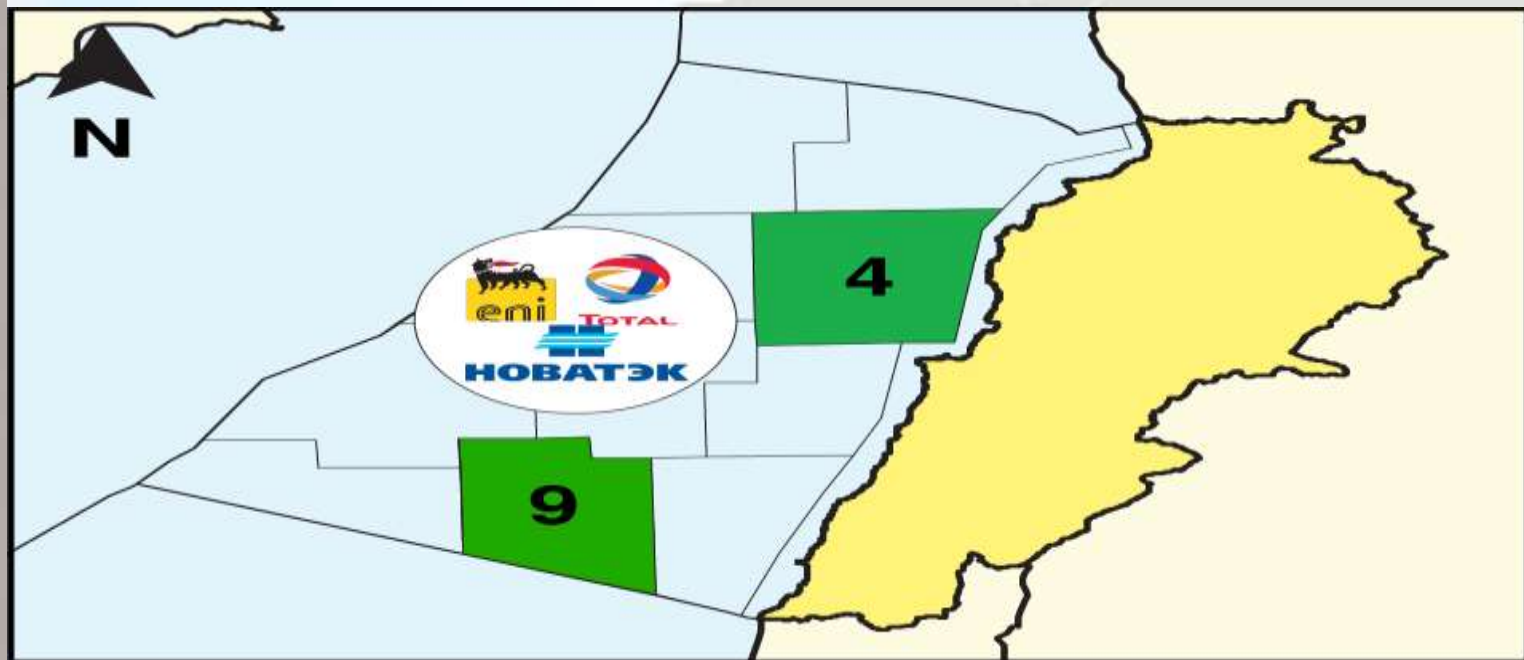
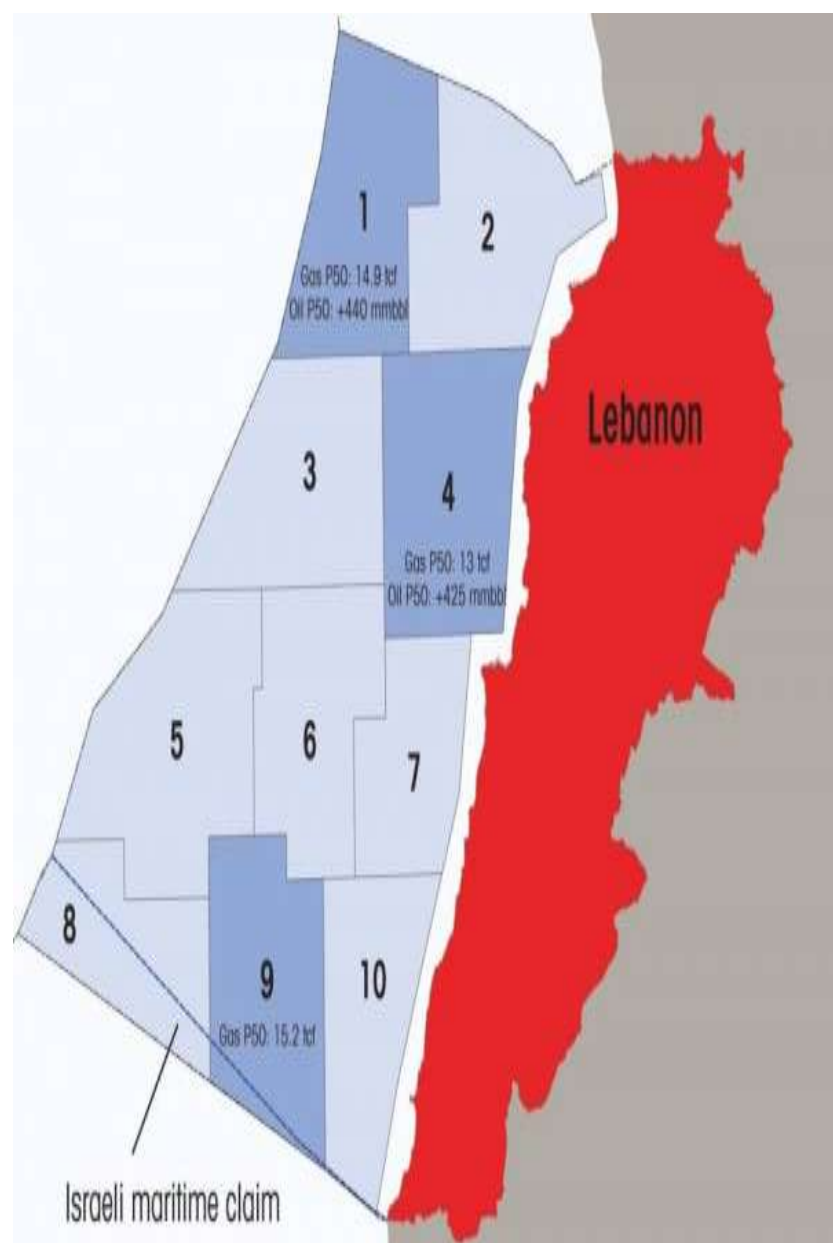
8-9-10 İsrail ile ihtilafta

1-2 Suriye ile

Söz konusu konsorsiyum ile 29 Ocak 2018'de yapılan petrol ve gaz arama kontratlarının imza töreni Lübnan Cumhurbaşkanı'nın da katılımıyla **9 Şubat'ta yapıldı**. Ve savaş gerginliği başladı.

Şuan **Lübnan ikinci ruhsatlandırmasını yıl başından itibaren gerçekleştireceğini duyurmuştur**.

GKRY-İsrail Münhasır Ekonomik Bölge Antlaşması

17 Aralık 2010

GKRY 2010 yılında İsrail ile yaptığı anlaşma hattını Mısır ile yaptığı hat ile birleştirerek **Mısırdan sonra en fazla deniz alanına sahip konuma kendisini sokmuştur.**

GKRY-İsrail arasında kuzeyden güneye **12 nokta** ile belirlenen koordinatlar, **Kıbrıs ve Lübnan** arasında **2007'de öngörülen anlaşma sınırlarını belirleyen koordinatların(33-38'40 meridyen ve 33-53'-40 uzunluğunu) nokta 1' tanımları ile aynı** olmuştur. Nitekim bu anlaşma, Lübnan'ın kuzey kısmının **850km** alan ile örtüşmüştür.

İsrail kendi MEB alanlarını BMGS'ne 2012'de tevdi etti.

Sınırlandırmalarda komşu devletlerin konumları dikkate alınmadan yapılmıştır.

Akdeniz'de karşıt veya bitişik devletler açısından;

Mısır-İsrail,

Mısır-Libya,

İsrail-Lübnan (Birbirlerini tanımazlar),

Lübnan Suriye,

Türkiye-Suriye,

Türkiye-KKTC,

Türkiye-GKRY, Türkiye-Libya, Türkiye-İsrail

GKRY-KKTC,

Türkiye-Yunanistan arasında sınırlandırma yapılmamıştır.

GKRY'nin Doğal Gaz/Petrol Arama Konusunda Tek Yanlı ve Adanın “Tek Hâkimi” gibi davranarak 2007'den itibaren Ruhsatlandırma Çabalarına Başlaması ve Kıbrıs Türk ve Türkiye yetki alanlarını topyekûn İHLALİ

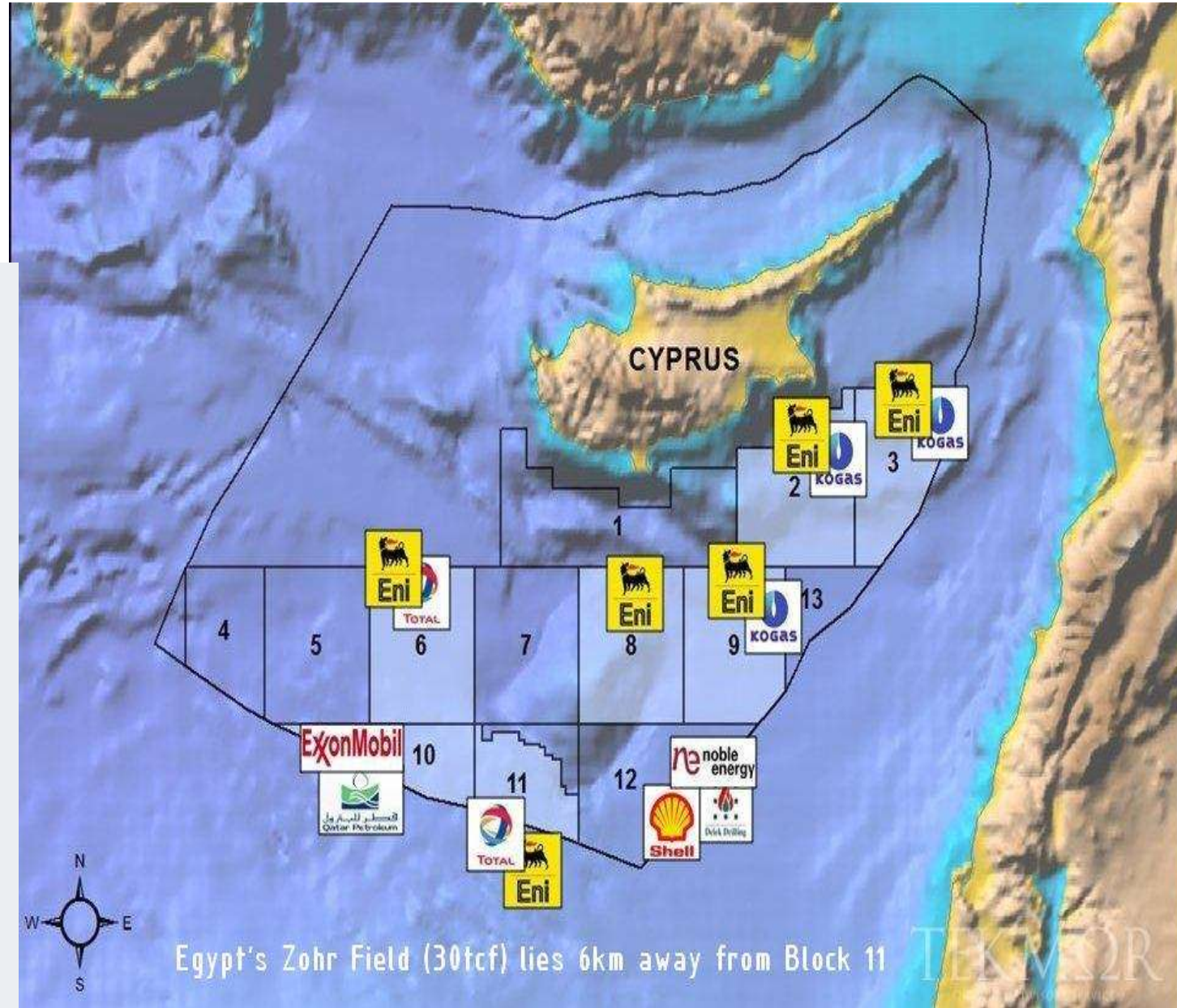
*İlk enerji ihalesi 2007'de toplam 11 blok (46.000 km²) üzerinden (3. ve 13.bloklar hariç) kabul edilmiştir.

2005'TE ÖN HAZIRLIKTAN 2007 RUHSATLANDIRMA ADIMLARI (51.000km²)

Nitekim, **GKRY'nin 2007'de** tek yanlı olarak uluslararası hukuka aykırı olarak Türkiye ve KKTC'nin haklarını ve yasal meşrutiyetini görmezden gelerek başlatmış olduğu ilk ruhsatlandırma çalışmaları, **2012 senesinde ikinci tur** ihale ile devam etmiştir.

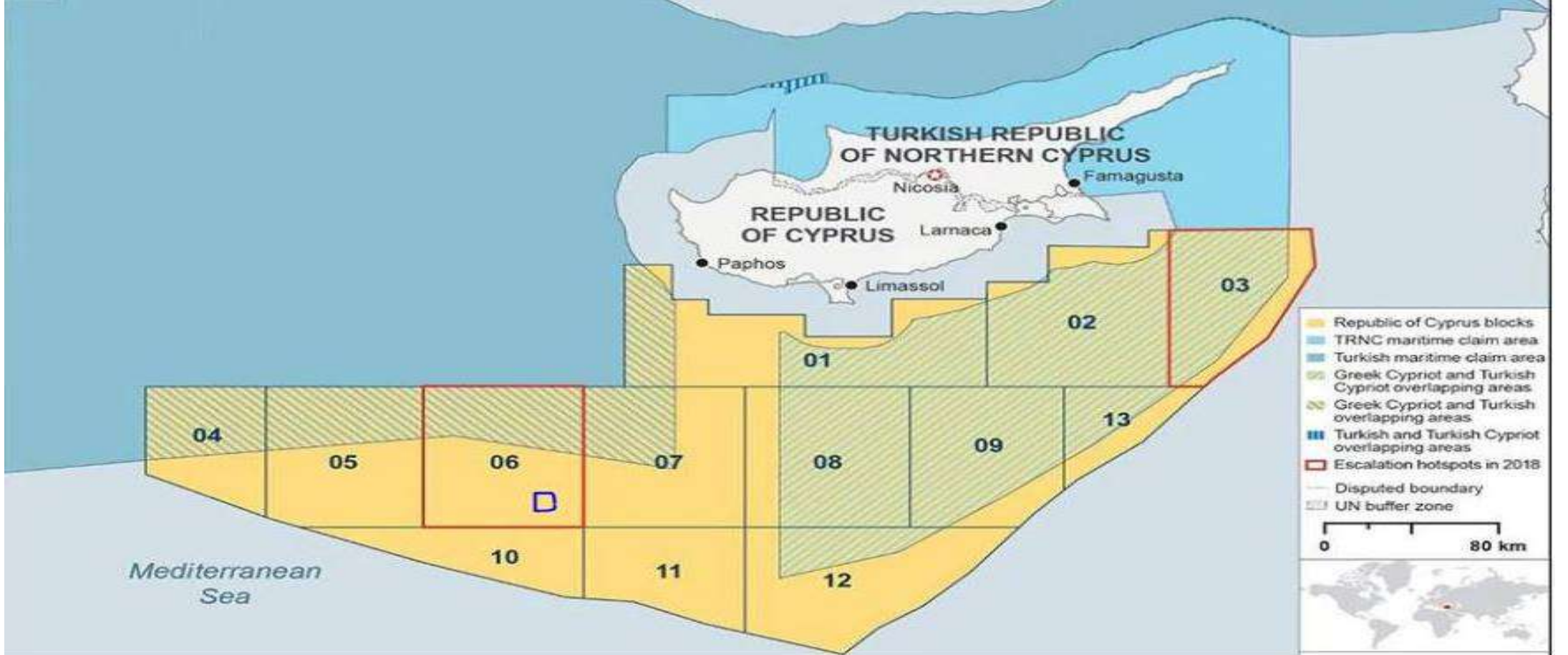
2008’de ise Nobel Enerji’ye Hidrokarbon Arama Ruhsatı
12. Blok için vermiştir. 2011’de Blok 12’de Noble tarafından Afrodit alanında yapılan kazı sondajı, 5-8 tcf (trilyon kübik feet) aralığında koşullu **rezervlerin bulunduğu** belirtilmiştir.

2016’da ise GKRY üçüncü tur lisans ihalesini başlatmış ve üçüncü tur ihale sonucunda 6. Blok İtalyan Eni uluslararası şirketi ile TOTAL’e , 8. Blok’u İtalyan ENI Uluslararası firmasına, 10.Blok’u ise ExxonMobil ile Katar Petrol Şirketine verilmiştir.

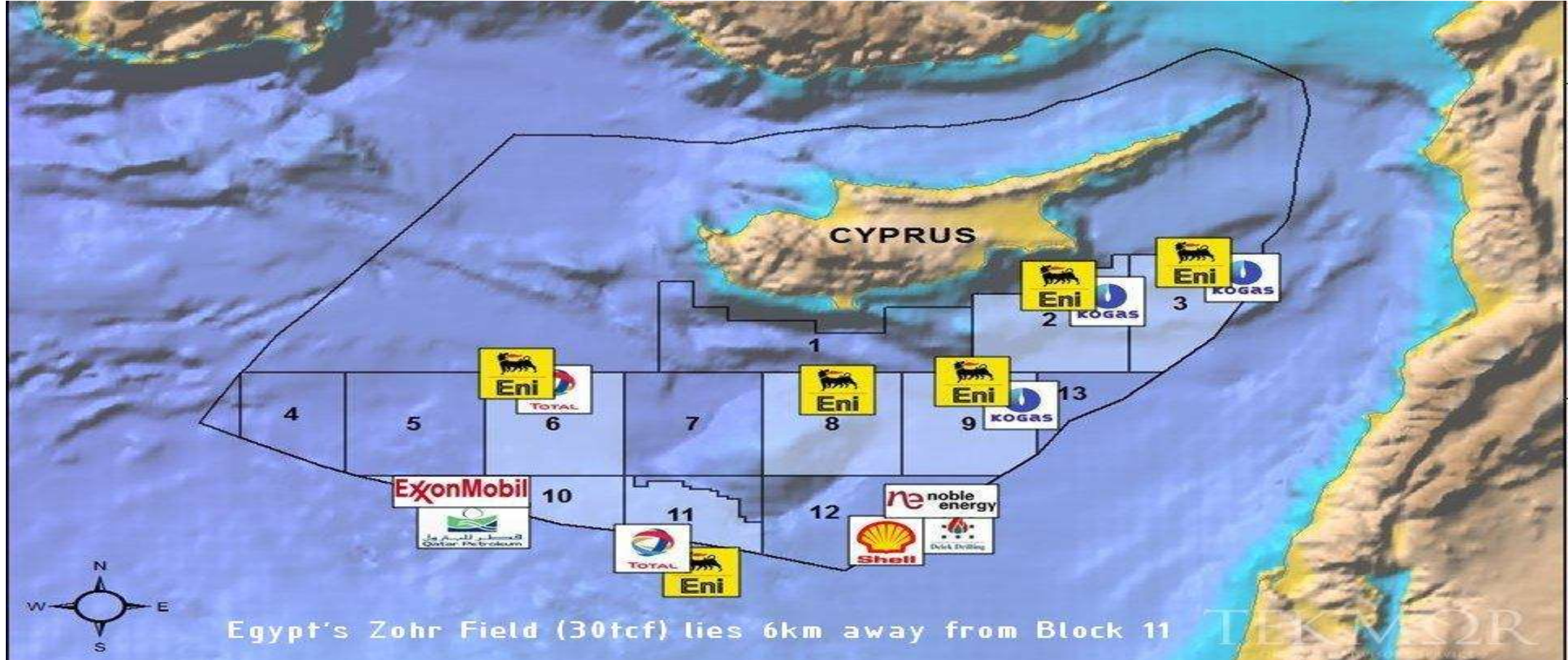

Şubat ayının ilk haftalarında 6. bölge çalışmalarından sonra SAPIEM 12000 sondaj gemisi 3. bölgeye hareket edince Türk Deniz Kuvvetleri tarafından engellendi.

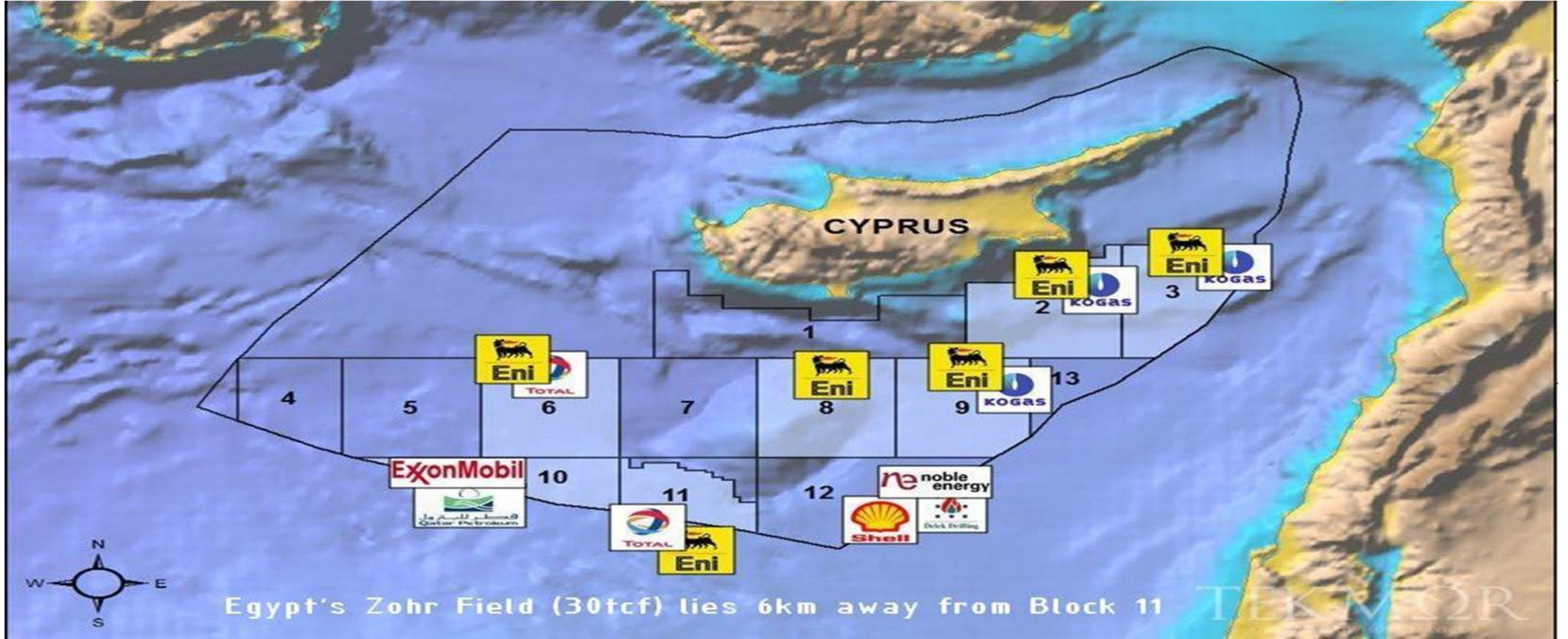
NAVTEX Savaşları

Yılın ikinci yarısı 10. Parsel planları- ExxonMobil/Katar Petrolleri- ABD 6.FİLO

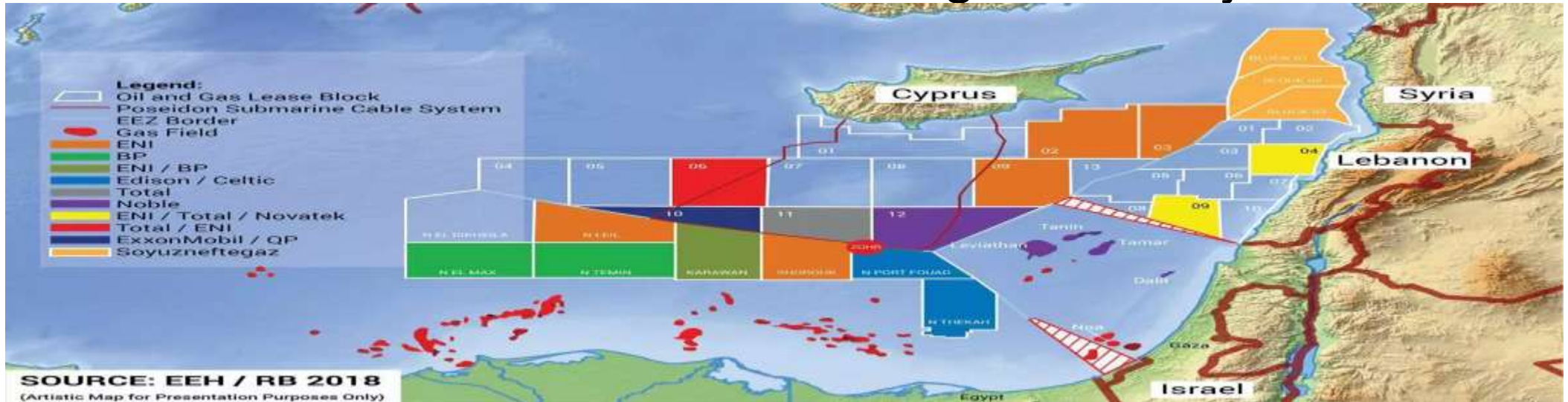

Total hali hazırda 2,3,8,9 ilgi göstermekte, Rum BK kararını beklemekte
ExxonMobil son üç ay kala Kasım'da 10.blok Delfini hedefinde sondaj,Ocak 2019 ikinci sondaj ve 7 parselden yanıt beklemekte.

Mısır ve GKRY Gaz Boru Hattı Antlaşması

- Afrodit sahasında çıkan gazın taşınması-KKTC'nin yetki alanları dışındaki sahada keşif var.
- Burada İsrailli firma Delek ve Avner (%35), Shell(İngiltere) ve Noble Enerji(Amerika). Gazın satış antlaşması yapılmadı çünkü **İsrail'in Yishai sahası** ile ihtilaf söz konusudur. Tahkim'e gidilmesi düşünülmektedir.

Bölgedeki boru hattı projeleri- ABD Enerji Kurumu 2013

Aktif Projeler	Aktif Olmayanlar	Planlananlar
Mısır-Ürdün-Suriye-Lübnan (Arap Gas Boru Hattı)Suriye ve Lübnan hattı şuan kapalı	Mısır-İsrail (El Arish-Askhelon) 2011'den beri akış yok	Azerbaycan-Türkiye-Suriye Boru Hattı
Irak-Suriye (Aln Zalah-Sufayah-Suwadiye Hattı. küçük bir hattır	Irak-Suriye (Scotline-iki boru hattı) (belirsiz bir yapıda)	GKRY-Yunanistan-İsrail(EastMed)
	Sudi Arabistan-Ürdün(Tans Arap Boru Hattı-Tapline) S. Arabistan'dan Ürdün'e 1990'danberi kapalı	Mısır-Filistin toprakları (Filistin'deki yeni keşifler)
	Suriye-Lübnan(Gasyle1)	İran-Irak-Suriye Gaz Boru Hattı(Islamic Gaz Boru Hattı)
		Irak-Ürdün(Zarqa spur hattı ile Haditha-Aqaba boru hattı)
		Irak-Suriye petrol ve gaz boru hattı İsrail-Türkiye(doğal gazın LNG 2013) Suriye-Lübnan(Homs-Tripoli projesi yasaklandı) Türkiye-İsrail(Ceyhan-Haifa projesi)

Ek Harita: SAR Uyuşmazlığı/ Hatlara Dikkat!

Zenon Arama Kurtarma Merkezi

Sözde MEB alanlarını koruma adına **askeri anlaşmalar**

Silahlanma

PESCO-AB silahlı ordu işbirliği

Fransa'ya Mari Üssü Kullanım Hakkı

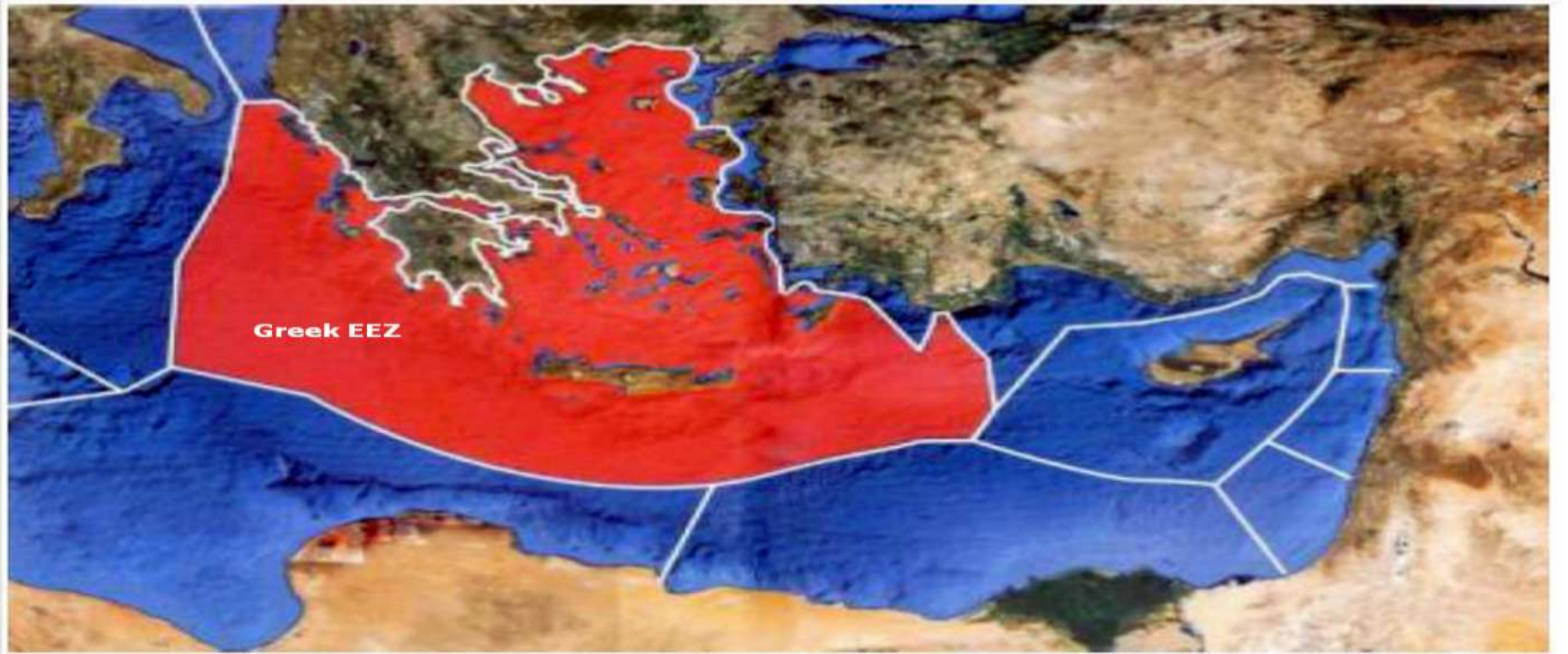
2020'ye kadar AB tarafından da finans sağlanması

***Yunanistan-GKRY-Mısır arasında sözde MEB
ANLAŞMASI İskenderiye Zirvesi, Girit Zirvesi
**EuroAfrica/EuroAsia Enterkonnekte
Anlaşması**

*******HEDEFLER*******

Yunanistan Kıta Sahranlığı ve MEB İddiaları

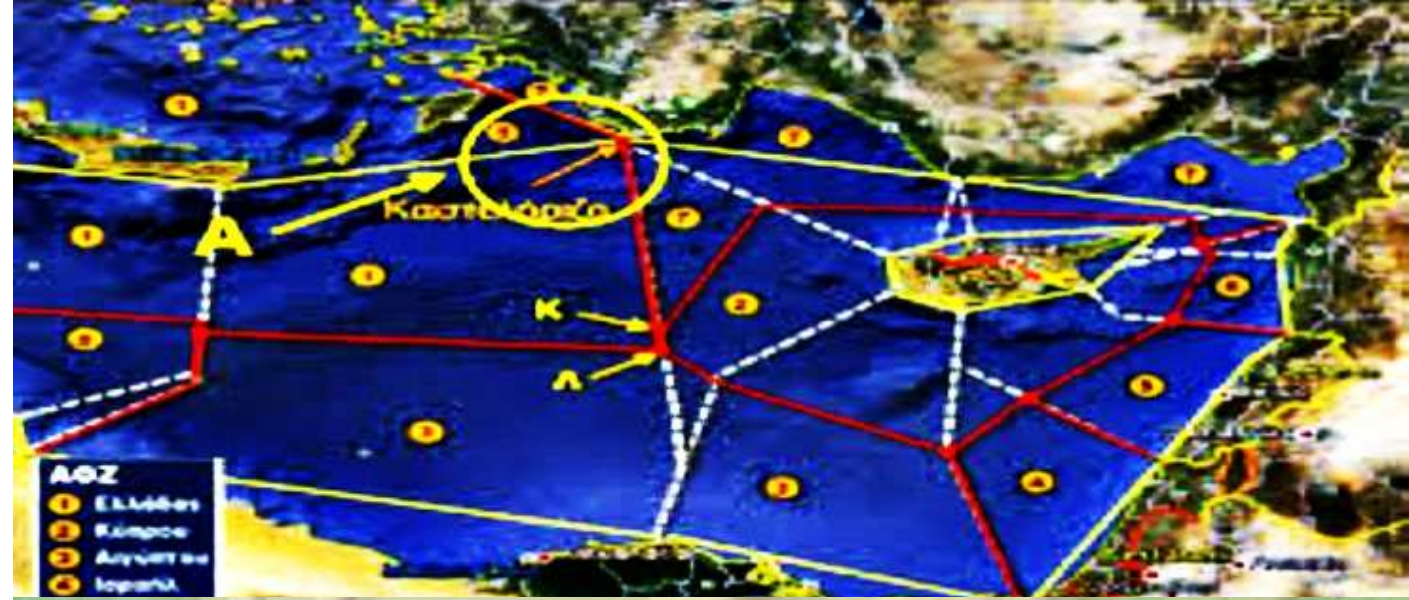
Yunanistan-GKRY-Mısır arasında sözde MEB

“Yunanistan'ın 230/1936 sayılı Karasuları yasasında belirtilen 3 mil genişliği, **1936**'daki sahil şeridi 187/1973 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı ile değiştirilerek **6 deniz mili** belirlenmiştir.

6 Eylül 1931 tarihli ve 5017/1931 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile **hava sahasını 10 deniz mili** sınırı olarak sürdürmeye devam etmektedir.

Yunanistan'ın karasularını 6 deniz mili üzerinde uzatma tutumuna tepki olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi, **8 Haziran 1995** tarihinde, Yunanistan'a karşı savaş ilan etme (**casus belli**) kararı almış ve bunu tam ve sürekli olarak öngörmüştür .

12 millik uygulama halinde Ege'nin %71.5'i Yunanlıların, %8.7 de Türklerin kontrolünde olacaktır. Bu uygulama ile açık denizlerin alanı %49'dan %19.7'ye düşecektir

Yunanistan'ın iddiaları

*Yunanistan ile Türkiye arasındaki deniz sınırları açıkça sınırlandırılmıştır.

Daha spesifik olarak, **Önceden sınırlandırma antlaşması olduğu iddiası**;

- «Evros(**Meriç**) Halici'nin deniz bölgesi **26 Kasım 1926 tarihli Atina Protokolü** temelinde sınırlandırılmıştır.

- Evros'tan Samos ve İkarya'ya kadar uzanan yandaş/bitişik deniz bölgesinde, Türkiye ile ilgili anlaşmaların yokluğunda, geleneksel uluslararası hukuka göre, **eşit uzaklık / ortay hat ilkesi** geçerlidir.

- Samos'un güneyinde, **Oniki Adalar ve Türk kıyıları arasında, deniz sınırları 4 Ocak 1932 tarihli Anlaşmaya ve 28 Aralık 1932 tarihli İtalya ve Türkiye Protokolüne** dayanılarak sınırlandırılmıştır.

- Yunanistan, İtalya'dan Oniki Ada'nın egemenliğini **10 Şubat 1947 tarihli Paris Barış Antlaşması'nın 14 (1) maddesine dayanarak** devralmış, bu anlaşmaların ilgili hükümlerince **ardıl devlet** olmuştur»

- **Türkiye'nin** yukarıda sözü edilen mevcut statü ile ilgili herhangi bir **çekincesi asılsızdır ve uluslararası hukuka aykırıdır**.

- **Sınırlama anlaşmaları tam anlamıyla yürürlükte ve Türkiye için bağlayıcıdır**»

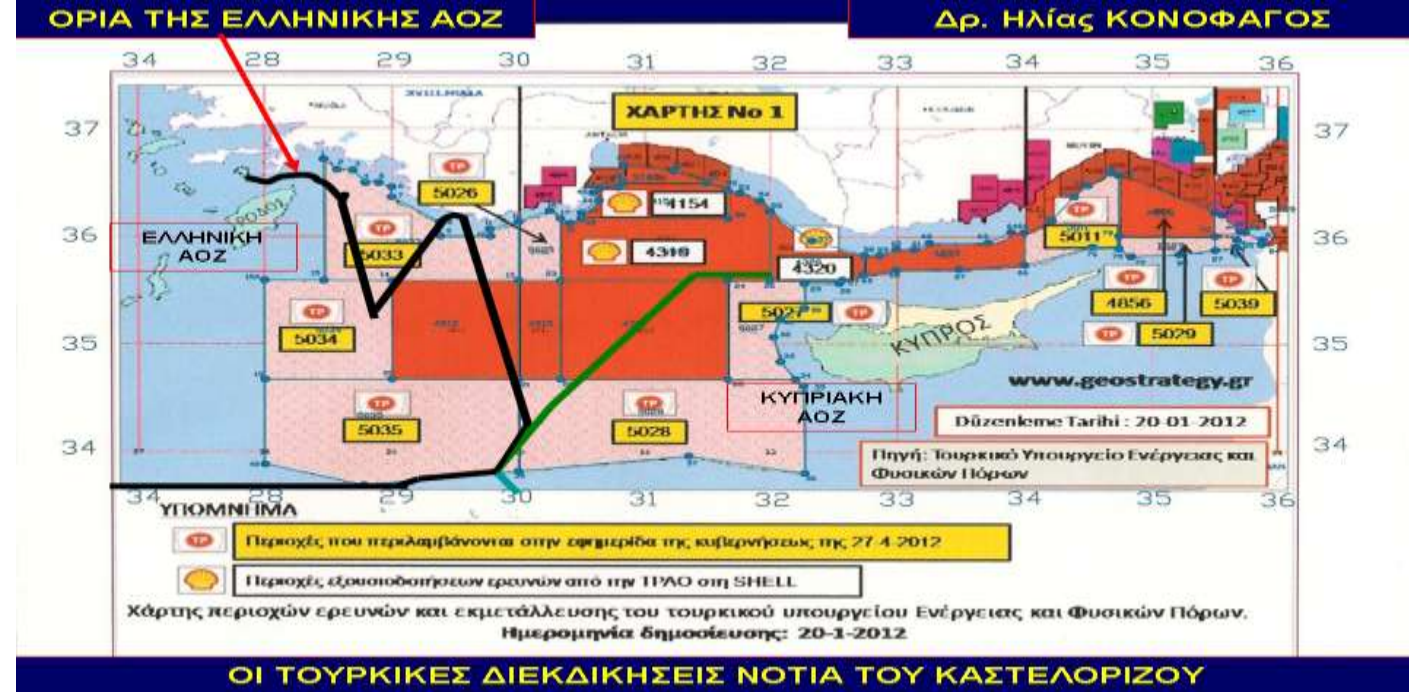

2005 yılından bu yana gündeme getirilmek istenen bu konuya Türkiye itirazlarını gerçekleştirmiş , hatta bölgede TPAO'nu ruhsatlandırma yoluna giderek haklarını koruma kararlılığını sergilemiştir.

Yunanistan, hidrokarbonların ve diğer hükümlerin keşif, üretim ve iletim ağları için oluşturulan Elektrik ve Gaz Enerjisi Piyasalarının işletilmesi için, Hidrokarbonların Arama, Üretim ve İletim Ağları ve diğer hükümler başlıklı **4001/2011 sayılı Kanun'un 156. maddesine** göre komşu devletlerle sınırlama anlaşmasının yokluğunda "**Hellen Cumhuriyeti'nin kıyılarına ters veya bitişik olan sahillerle kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge (ilan edildiğinde) ortay hat esasında olacaktır**" şeklindeki iddiası ile mevcut tezlerini **ortay hat esasında meşrulaştırmaya çalışmıştır.**

Yunanistan adaların ayrı kıta sahanlığı ve MEB'i olduğunu **BMDHS'nin 121(2) maddesine göre** savunmaktadır. Buna göre adaların karasuları, bitişik bölge, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge hakları olduğunu ,

Akdeniz'deki mesele, **Yunanistan, Girit, Kaşot, Çoban, Rodas, Meis hattını ilgili kıyılarını Yunanistan'ın kendi kıta sahanlığı içerisinde** görerek GKRY ve Mısır'ın da dahil olduğu bir MEB alanını **ortay hat ile** kurma hedefi söz konusudur.

1958 onayından sonra esas hatlarda **düz esas hat** uygulamasına geçmişlerdir. Yunanistan kıta sahanlığı konusunda **adaların Yunan Devletinin ülkesinin bir parçası olduğunu bunun ülkesel bütünlük ve uluslararası hukuk ilkeleri gereği araya yabancı ülke deniz alanının girmemesi gerektiğini**

Meis adasının sınırlandırmada **tam etkiye sahip** bir konumda Yunan kıta sahanlığı içerisinde yer almasını...

Meis adası belirleyici bir faktör olarak Yunanistan-Kıbrıs-Mısır arasında çizilmesi planlanan **MEB alanında referans noktası alınması** gerektiği belirtilmektedir.

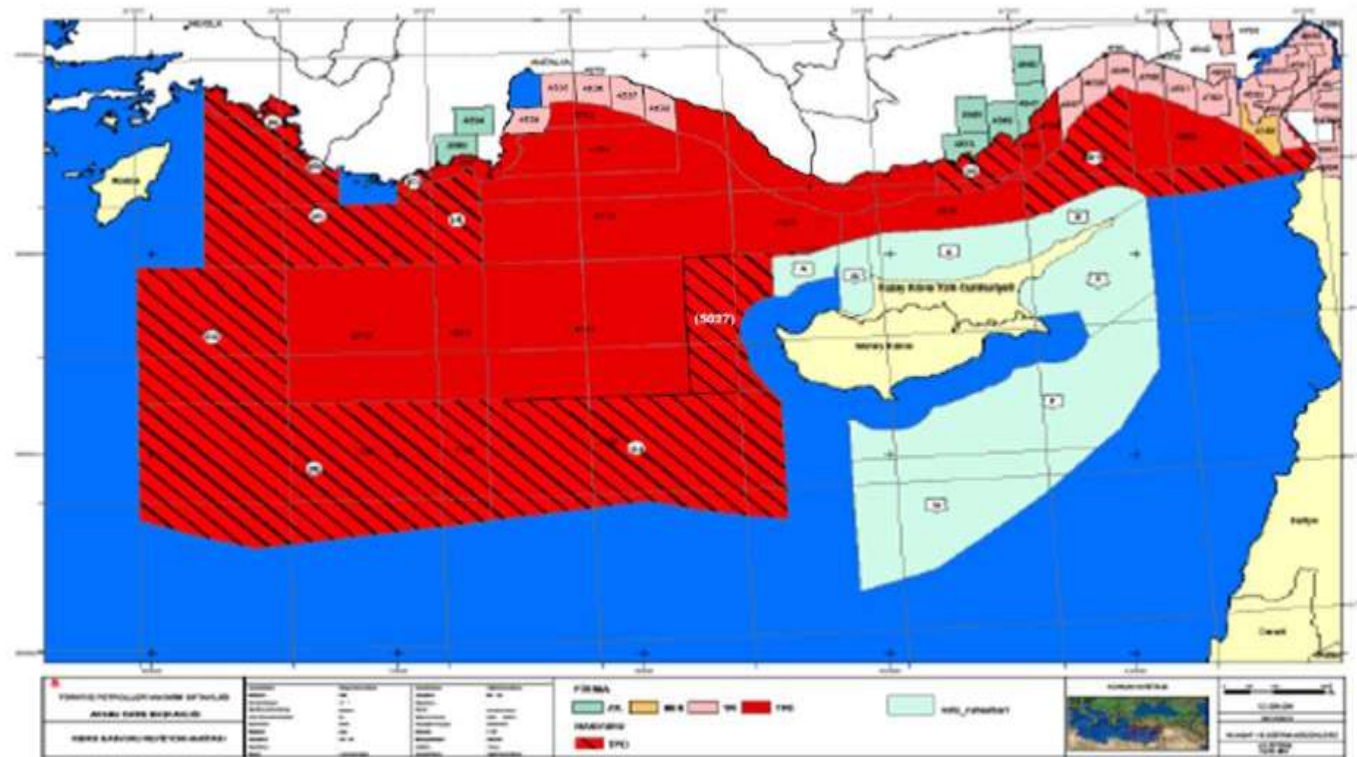
Yunanistan sınırlandırma **anlaşmazlığının çözümünde zorunlu yargı yetkisi** sürecini yani **UAD önüne gidilmesini** savunmaktadır. UAD yargı yetkisi yasal dayanağı olabilmesi için taraflar arasında **Özel bir Anlaşma** gerekmektedir.

EuroAfrica Enterkonnekte Hattı

Yunanistan-GKRY-Mısır arasında EuroAfrica Enterkonnekte elektrik kablosu deniz altı projesi imzalanmıştır.

Boru hatlarının geçeceği sahanın Türk kıta sahanlığı içerisinde bulunması ve **ilgili tarafların Türkiye’den rıza almaması** BMDHS’ne de aykırı bir durumu ortaya koymaktadır.

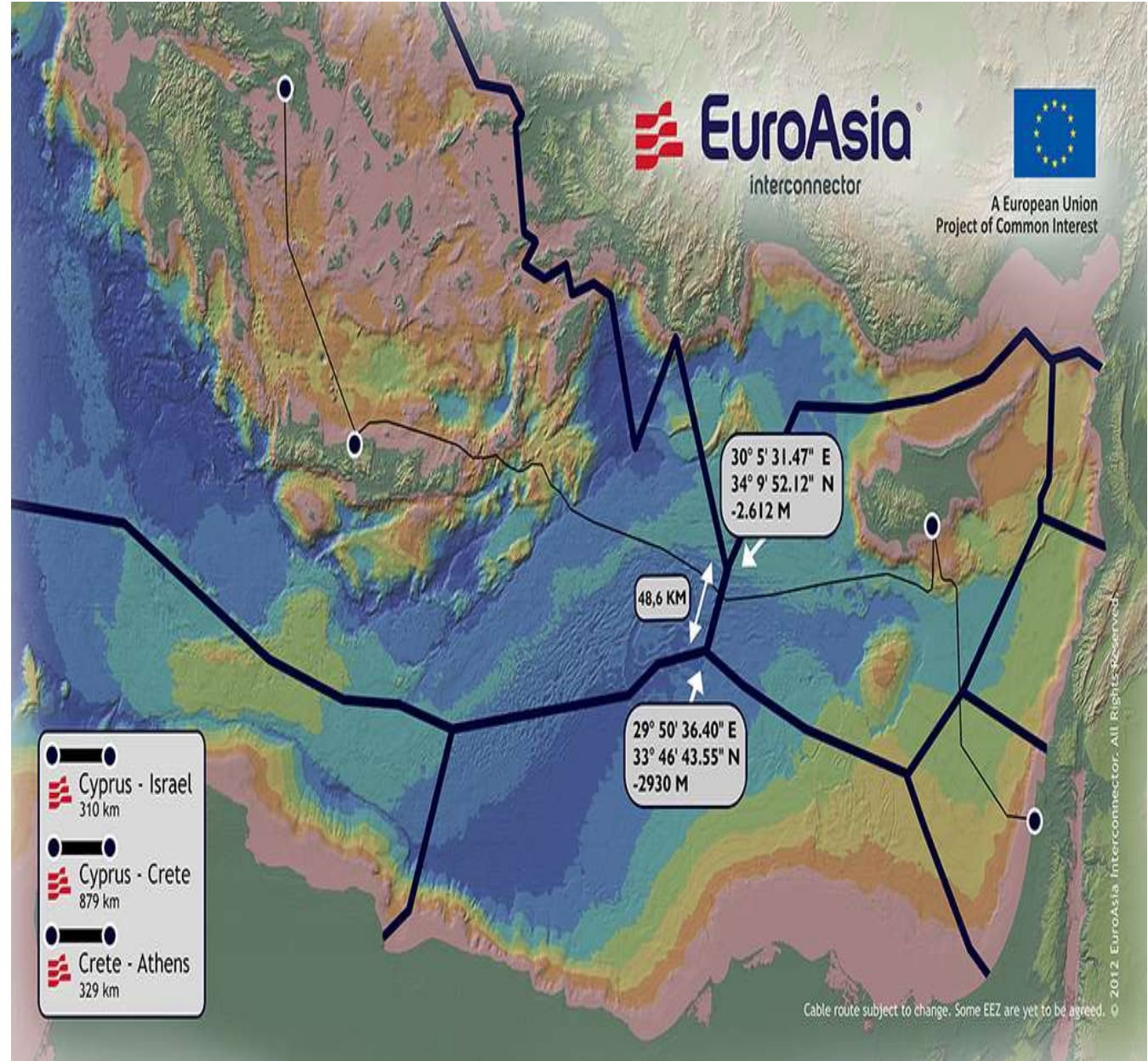
Kıta sahanındaki kullanım özgürlüğüne ilişkin olarak, **79 (1). Madde, tüm Devletlerin kıta sahanlığında denizaltı kabloları ve boru hatları döşeme yetkisi** verildiğini, bununla birlikte, bu tür boru hatlarının döşenmesi ile ilgili hattın **Madde 79 (3) 'e göre kıyı devletinin iznine tabidir.** Madde 79 (2) 'ye göre, kıyı devleti ayrıca, kıta sahanlığı araştırılması, doğal kaynaklarının işletilmesi ve boru hatlarından kirliliğin önlenmesi, azaltılması veya kontrolüne hakları vardır.

EuroAsia Enterkonnekte Kablo Hattı

Türk kıta sahanlığı içerisinde geçirilmesi
projesi

AB destekli kabul edilen sözde sınırlar

EastMed Boru Hattı GKRY-İsrail-Yunanistan- İtalya

79 (1). Madde, tüm Devletlerin kıta sahanlığında denizaltı kabloları ve boru hatları döşeme yetkisi verildiğini, bununla birlikte, bu tür boru hatlarının döşenmesi ile ilgili hattın **Madde 79 (3) 'e göre kıyı devletinin iznine tabidir.**

Adaların Sınırlandırmada Etkisini değerlendirmek

- a)İlgili Deniz Kıyıları
- b)İlgili Deniz Bölgesi
- c)Adaların Sınırlandırmada Etkisi
- c)Eşit uzaklık/özel durumlar vs Hakkaniyet Prensibi/İlgili Durumlar
- d)Olması gereken sınırlandırma metodolojileri

İlgili Deniz Kıyıları

“Karadeniz’in kıyı uzunluğu: 1685 kilometredir. **Akdeniz’in kıyı uzunluğu: 1542 kilometredir.** Ege Denizi’nin kıyı uzunluğu: 2600 kilometredir”.

Kıbrıs’ın toplam 821.97 kilometre kıyı şeridi,

Güney Kıbrıs’ın 316.19 kilometre , KKTC’nin 420.55 kilometrelik bölümü kontrolündedir .

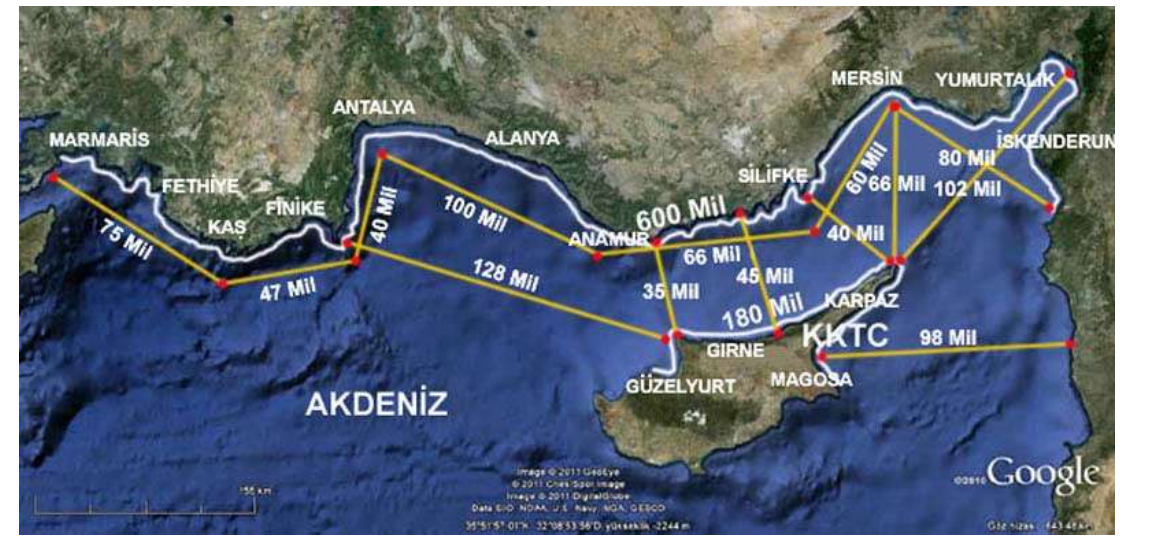
1960 Kuruluş Anlaşması ile belirlenen **Kıbrıs Cumhuriyeti’ne ait kıyı şeridi uzunluğu 745.89 kilometre.**

Kuruluş Anlaşması’nda belirlenen **Ağrotur Egemen Üs Bölgesi’nin** toplam kıyı şeridi uzunluğu **53.11 kilometre,** **Dikelya Egemen Üs Bölgesi 22.98 kilometre**

Erenköy’ün toplam kıyı şeridi 4.94 kilometre.

BM’nin kontrolündeki ara bölgenin kıyı şeridi: a)Erenköy’ün batısına doğru 0.89 kilometre, Erenköy’ün doğusuna doğru 0.64 kilometre, Aşağı Pırgo’nun doğusuna doğru 1.35 kilometre ve Dikelya’nın kuzeyine doğru 1.33 kilometre

Yunan kaynaklarına göre Meis adasının kıyı uzunluğu ise 19 km’dir. On iki adanın en küçüğüdür .

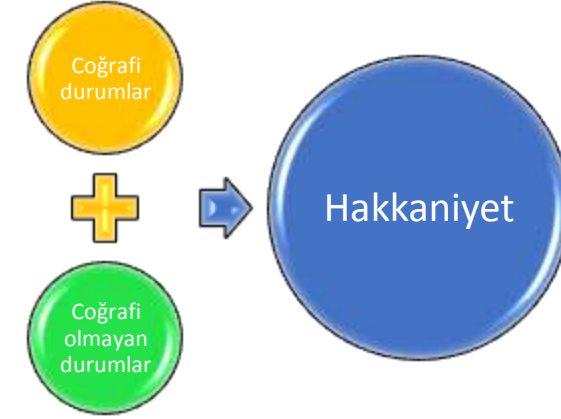

İLGİLİ DURUMLARI DÜŞÜNME

1982 Sözleşmesi ile madde 74 (1) ve 83(1) sınırlandırma hükmü şöyledir :

“Sahilleri bitişik veya karşı karşıya bulunan devletler arasında münhasır ekonomi bölgenin (kıta sahanlığının m.83/MEB m.74) sınırlandırılması, **hakkaniyete uygun bir çözüme ulaşmak amacıyla, Uluslararası Adalet Divanı Statüsünün 38. Maddesinde belirtildiği şekilde uluslararası hukuka uygun olarak anlaşma ile yapılacaktır.**

Hakkaniyet prensipleri ilgili durumlar içerisinde işlev görür(UAD,1985 Davası)

Sınırlandırmada ilgili/özel durumlara atfedilen **iki fonksiyon var;**
İlk fonksiyon; 1958 Kıta Sahaneliği Sözleşmesi 6. madde ile «anlaşma sağlanamamışsa ve başka sınırın varlığını gerektirecek özel durumun varlığı söz konusu değilse,sınırlandırma ortay hat ile belirlenir»
Bu fonksiyon: 1969 Kuzey Denizi Davaları,İngiltere*Fransa 1977, Malta-Libya vs
İkinci fonksiyon: Hangi metodun kullanılmasına karar vermede özel veya ilgili durumların kullanılmasıdır. Yani hakkaniyete ulaşmada sınırlandırmanın **modifiye edilmesi değil, hangi metodun kullanılması gerektiğidir.**

Hakça ilkeler eşit uzaklığın bir sınırlandırma yöntemi olarak oluşturabileceği eşitsizliği ilgili durumları da dikkate alarak hakça sonuca ulaşılmasını öncüllük eden bir hukuki prensiptir.

- Esasen uluslararası mahkemeler **bugüne kadar hakça ilkeleri bir liste halinde paylaşmış değildir.** Ancak yine de **ilgili ve özel durumlarla alakalı liste genel olarak coğrafik ve coğrafi olmayan faktörlerle açıklanmaktadır.**
- **Coğrafi faktörlerde** şu hususlar dikkate alınmıştır; **kıyıların konfigürasyonu**(içbükey-dışbükeyliği,karşıt veya yandaşlığı,kıyıların genel yönü-kuzey Denizi, Tunus/Libya,Libya/Malta, Kamerun/Nijerya) ,
- **ilgili bölgenin coğrafyası**(Kuzey Denizi,2001 Katar Bahreyn) ,
- **kıyı uzunluğu farkı ve orantısallık, adaların varlığı**(Kuzey denizi, Gulf of Maine,Libya/Malta,Romanya/Ukranya) , sularla örtülen yükseltiler(low tide evaluations-Anglo/Fransız davası,Libya/Malta,Libya/Tunus,Jan Mayen, Eritre/Yemen II safha, Katar/Bahreyn, StPierre/Miquelon, Romanya/Ukranya) ve
- **çıkıntı**(promontories-Anglo/Fransa, Libya/Malta) ,
- **üçüncü devletlerin varlığı ve bölgesel uygulamalar)** ve
- **coğrafi olmayan faktörlerde** ise; dış kıta sınırlandırma amacıyla **jeolojik ve jeomorfolojik denizyatağı , tarihsel haklar , tarafların önceki davranışları , keşif ve işletme aktiviteleri , güvenlik düşünceleri , gemicilik çıkarları vb.**

TÜRKİYE'NİN KONUMU

Esas Hat /Baselines(kıyı esas hattı veya düz esas hat ile sınırlandırmalarda farklı)

Türkiye GKRY'nin düz esas hat kullanımına itirazını ortaya koymalıdır.

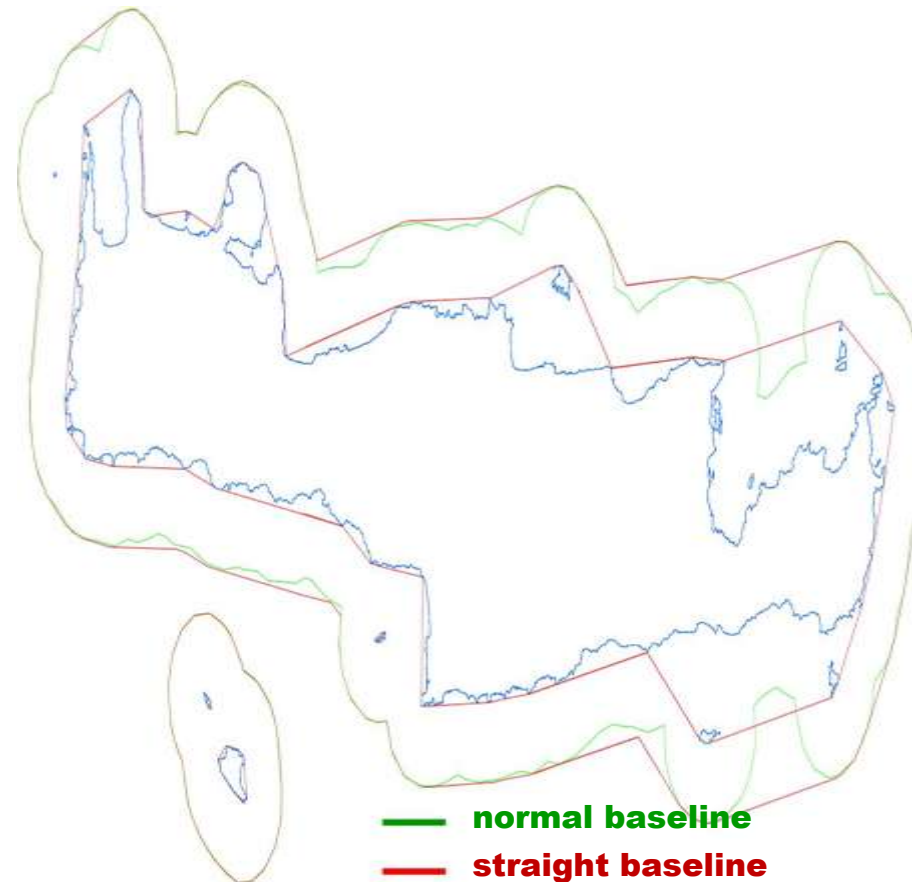
Türkiye Ege'de düz esas hat sistemini tercih eden Yunanistan'a itirazını ortaya koymalıdır.

GKRY ve Yunanistan düz esas hatları belirlerken pek çok ada ve körfez tanımı yoluna gitmiştir.

- Esas hat çizgileri (baselines) veya esas hat noktaları(basepoints) **deniz sınırlarının sınırlarının ölçülmesi hususlarında sorunlar ortaya çıkabilmektedir.**
- Örneğin **Anglo-Fransız Kıta Sahaneliği** davasında, iki ana konu hakkında esas hatların geçerliliği tartışıldı.Birincisi, İngiliz Kanalı'nda sınırlandırma konusunda, Taraflar arasında **Eddystone Kaya'sının bir esas hat noktası olarak kullanılmasıyla ilgili bir anlaşmazlık ..**Buna karşılık, Fransız Hükümeti Eddystone Kaya'sının kullanımına itiraz etti,
- **Tunus / Libya davasında**, Tunus'un doğrudan esas çizgisinin geçerliliği Taraflar arasında tartışılan konulardan oldu.
- **Eritre / Yemen davasında (ikinci Aşama) Eritre'nin esas hattının geçerliliği tartışılmıştır.** Eritrea, düz esas hat çizgileri sistemine 'NegilehRock Kaya' adı verilen bir deniz özelliğini entegre etmiştir. Bununla birlikte, Tahkim Mahkemesi, bu deniz özelliğini bir temel noktası olarak kabul etmemiş ve Eritre kıyısının bu kısmında kullanılacak batı esas noktalarının, dış Dahlak adacıklarının düşük su hattında olması gerektiğine karar vermiştir.
- **Libya / Malta davasındaki UAD, equity göz önüne alınarak geçici bir eşit uzaklık çizgisi çizerken Malta'nın düz çizgilerini kullanmadı.**

CRETE: re-delimitation of territorial waters

Yunan ve Rumların düz esas hat uygulamaları

Adaların varlığı

ADALARI TASNİF

Adalara tam etki-yarım etki, kısmi etmi, hiç etki verilmemesi. Adaların büyüklüğü, anakaraya yakınlığı, egemenlik uyuşmazlığına konu olması halinde hiç etkiye sahip olmaması(İran-Katar 1969 Halul adası örneği)

- Sahildeki eşit uzaklık çizgisine dayanarak, **adalar dört gruba ayrılabilir:**
- (i) **Offshore adalar**, eşit uzaklık çizgisinin sağ tarafında(islands on the rights side) **bulunur. Kıyıya yakın adalardır;**
- (ii) **"yanlış taraftaki adalar** (islands on the wrong side)" Eşit uzaklık çizgisini aşan veya o çizginin ötesinde olanlar
- (iii) **Ayrılmış Adalar** (Detached islands)Ana Devleti'nden uzakta bulunan ve tek tek hak sahipliği **bulunanlar(Kıyıya uzak ama ortay hattın berisinde kalan adalar (offlying islands).**
- (iv)Ortay hat bölgesinde kalan adalar
- (v) **"Ada Devletleri -Island States"** olarak adlandırılan adalar.
- Bununla birlikte, bugün bile, 121 (3). Maddede kullanılan kriter açık değildir ve tartışmaya açıktır. Aslında, **adalar ve kayalar arasındaki ayımla ilgili birçok anlaşmazlık ortaya çıkmıştır.**

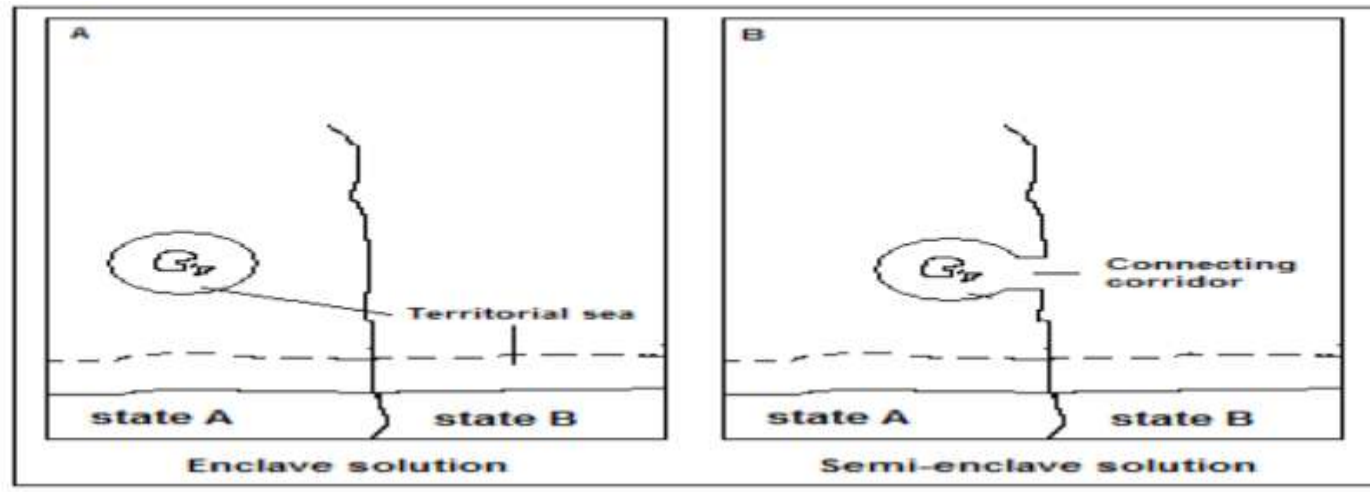
Hiç etki vermeme/etkisiz adalar

1982 Tunus/Libya Davasında, UAD adaların durumunun değerlendirdi.

Tunus sınırlandırmanın tüm ilgili durumları alanda dikkate alınmasını talep etti, Libya bunu ret ederek Djerba ve Kekennah adasının dikkate alınmamasını istedi.

Mahkeme,Djerba/Jarba adasına bir etki vermedi. Jarba adasına nüfusu olan,514 km2 bir alandır.

Katar ve Bahreyn karşıt kıyıları olan ülkelerdir. Djerba anakaraya çok yakın olduğu için hiç etki verilmedi.Tunus/Libya ise kıyıdaş ülkelerdir.

Adalar, sınırlama amacıyla tamamen göz ardı edilebilir. Bu, eşitsizliği azaltmanın bir yoludur. Bu kural adaların konumu hakkında bir şey söylemez, sadece bu eşit uzaklık hattının çizimi için onu görmezden gelir. **Eşit uzaklık metodu sanki orada ada yokmuş gibi uygulanır.** JAYEWARDENE'e göre, bu kural çeşitli durumlarda uygulanabilir:

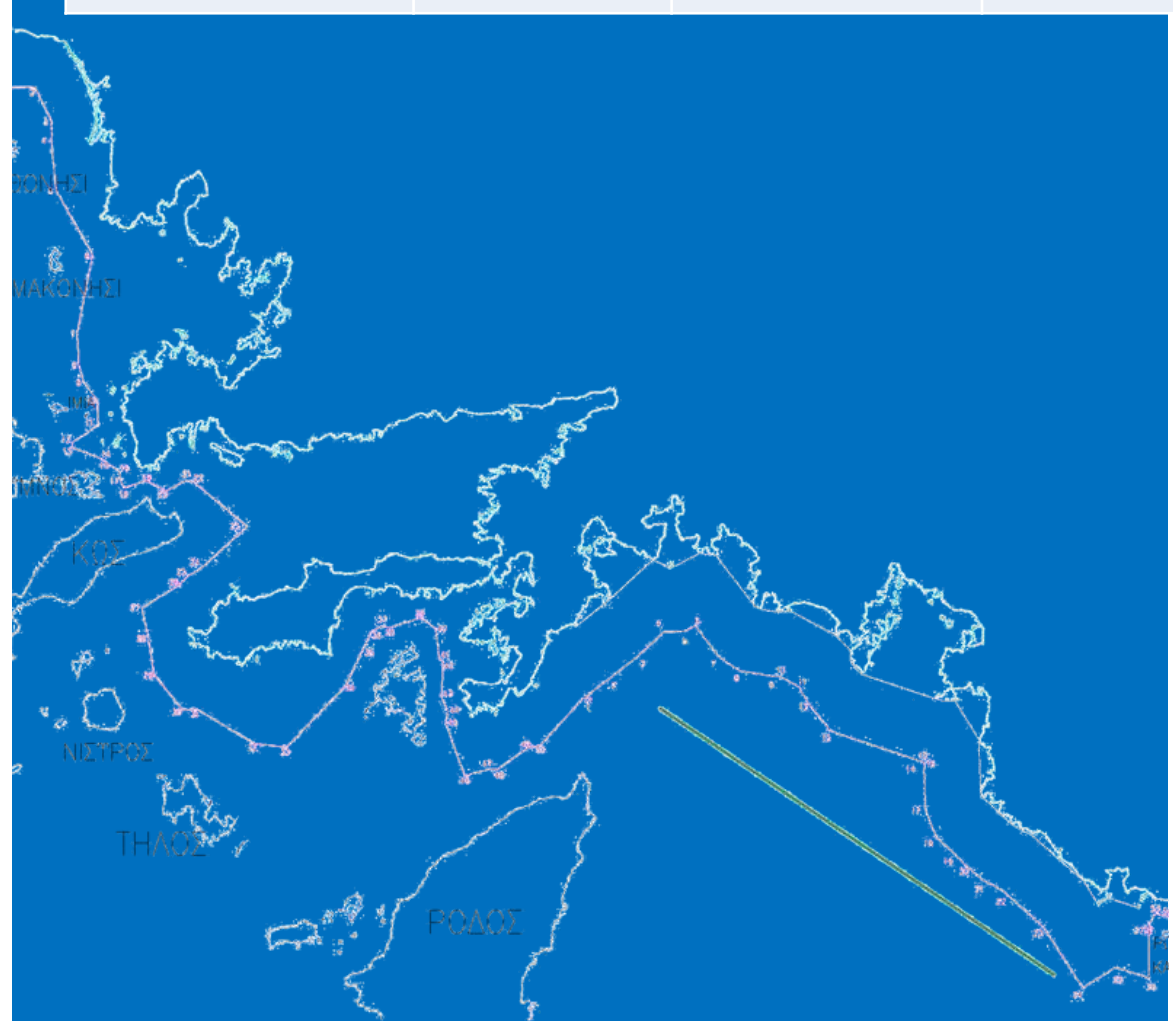
- Offlying adalar, **ihtilaflı adalar**, ortay hat bölgedeki adalar, karşılıklı adalar, **müstakil adalar ve tartışmalı adalar**
- **Ör:Ukranya Romanya Yılan Adası Davası** : Yılan Adası 205km².100 nüfusu var. Bu nedenle Mahkeme, Yılan Adasının “sınırlama üzerinde hiçbir etkisi olmamalıdır” sonucuna varmıştır.

Ege'de yarım etki olursa?

Ege Denizini Akdeniz'den ayıran ve Yunanistan ana kıtasına uzak olan **Girit,Kaşot,Kerpe ve Rodos adaları** ile Akdeniz'de **Anadolu sahiline çok yakın olan Meis,Karaada ve Fener Adası ile Kıbrıs olası** sınırlandırmada **ilgili durum olarak değerlendirilir.**

Ada devleti açısından Kıbrıs dikkate alındığında **1985 Libya/Malta davasında** mahkeme **Malta'ya Libya karşısında tam etki vermemiştir.** Bunun nedeni sınırlandırmada aynı bölgedeki **sahiller oranı açısından** Türkiye'nin kıyı uzunluğunun Kıbrıs'a göre fazlalığıdır.

Yarım	Yunanistan km2	Türkiye km2	Yunanistan/Türkiye fark
Etki	187	62	125

Ege'de kıyı uzunluğu

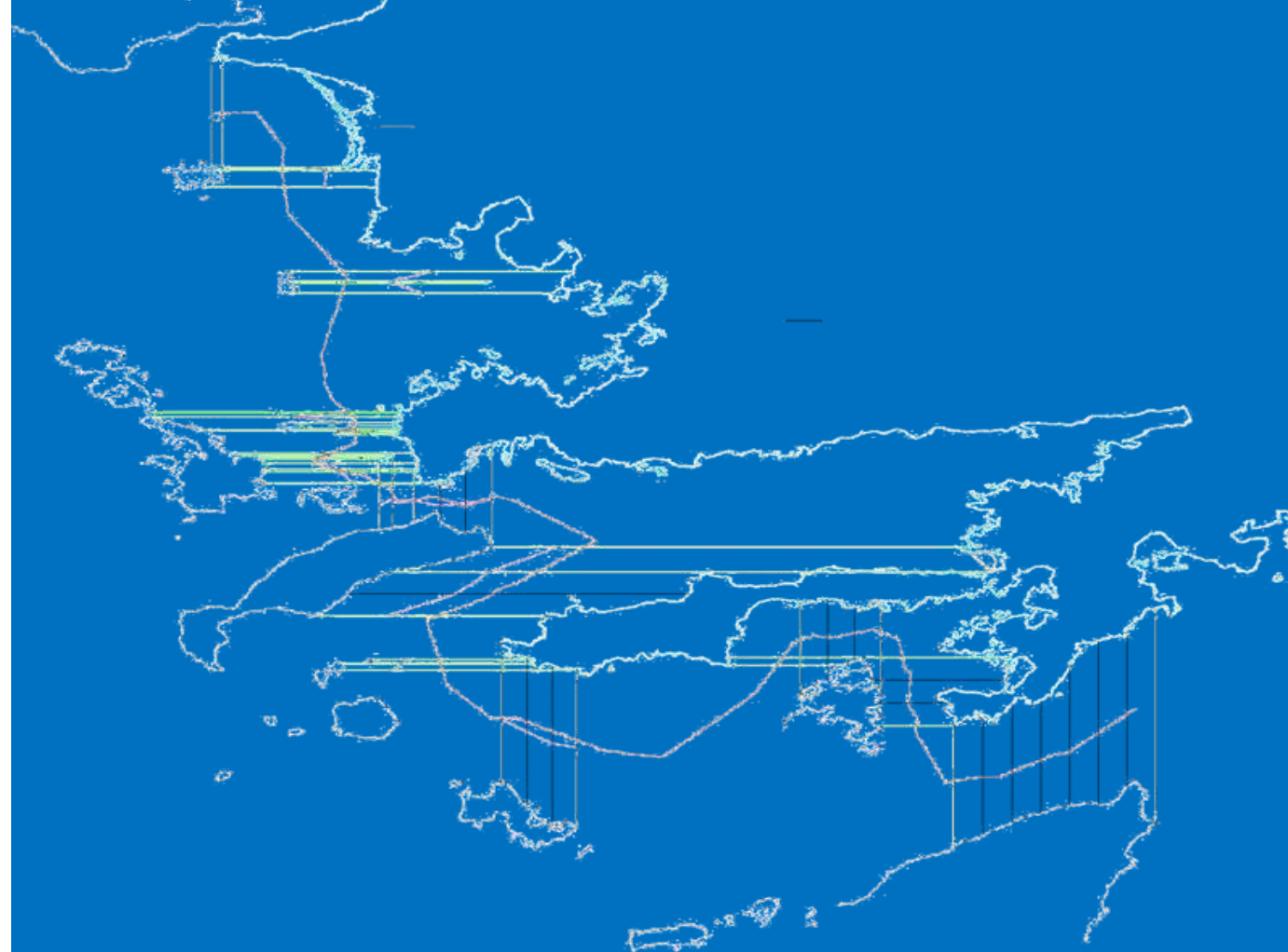
Yarım etki Akdeniz'de Kıbrıs ile sınırlandırmada dezavantaj getirecektir.

Kıyı Uzunluğunun Kıyaslanması: İlk adım sahilin ilgili noktalarını tespit etmektir. Daha sonra sahilin toplam uzunluğunu ölçülür veya hesaplanır. İkincisi, minimum sayıda düz taban çizgisi kullanılarak belirlenir ve bu problemin sonsuz sayıda çözümü olduğundan, bu sınırlama, müzakereciler ile yakın bir şekilde koordine edilmelidir.

Devletler arasındaki anlaşmaya bağlı olarak birkaç yöntem kullanılabilir:

1. Kıyı uzunluklarının oranı tüm alanı aynı orana bölebilir.
2. Kıyı uzunluklarının oranı, tüm bölgeyi, müzakereciler tarafından kabul edilen bu oranın herhangi bir yüzdesine bölebilir.

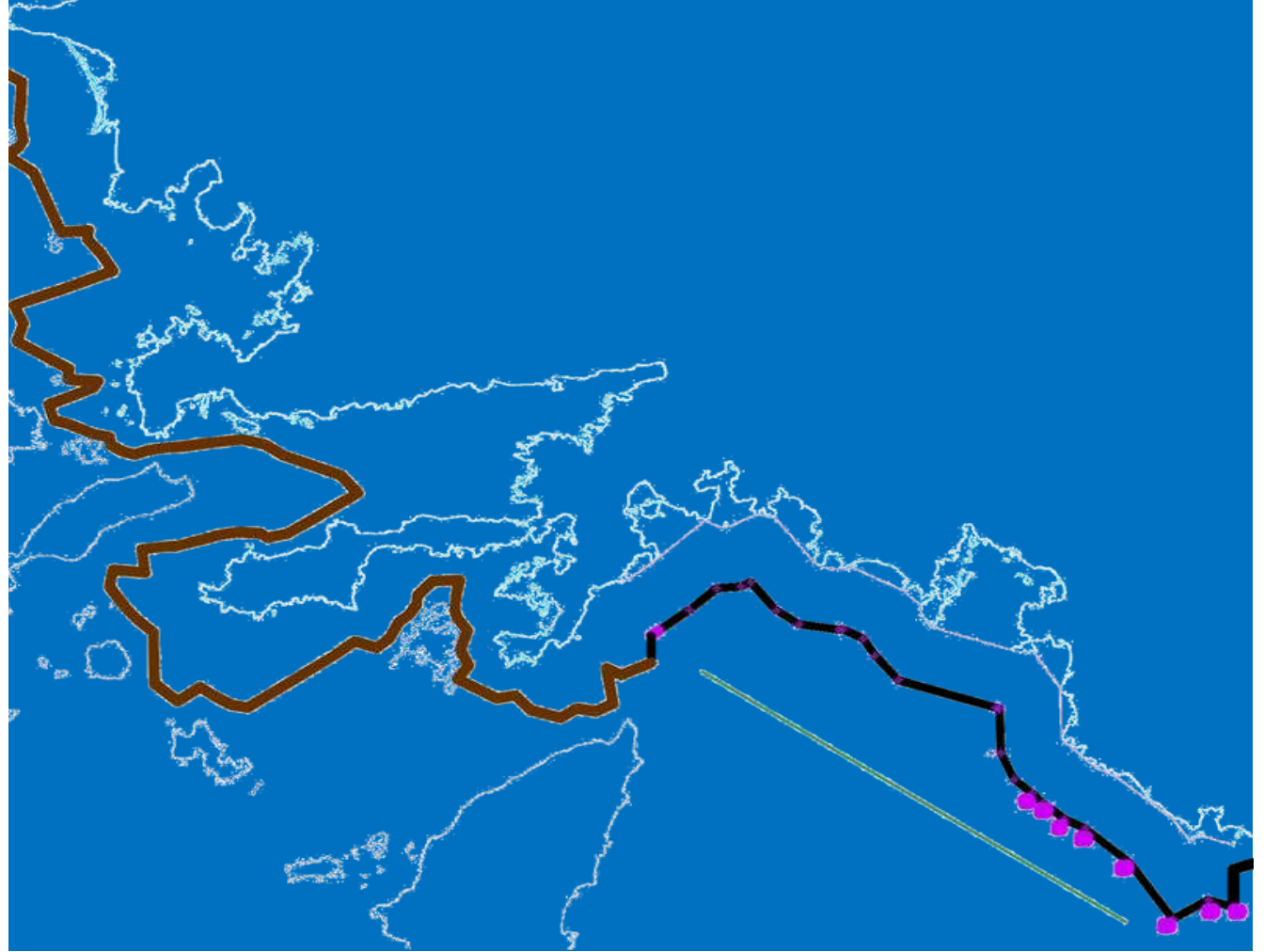
Kıyı	Yunanistan km2	Türkiye km2	Fark
Uzunluğu	81	134	-53

THALWEG: Thalweg yöntemi maksimum derinlik çizgisi olarak tanımlanır:

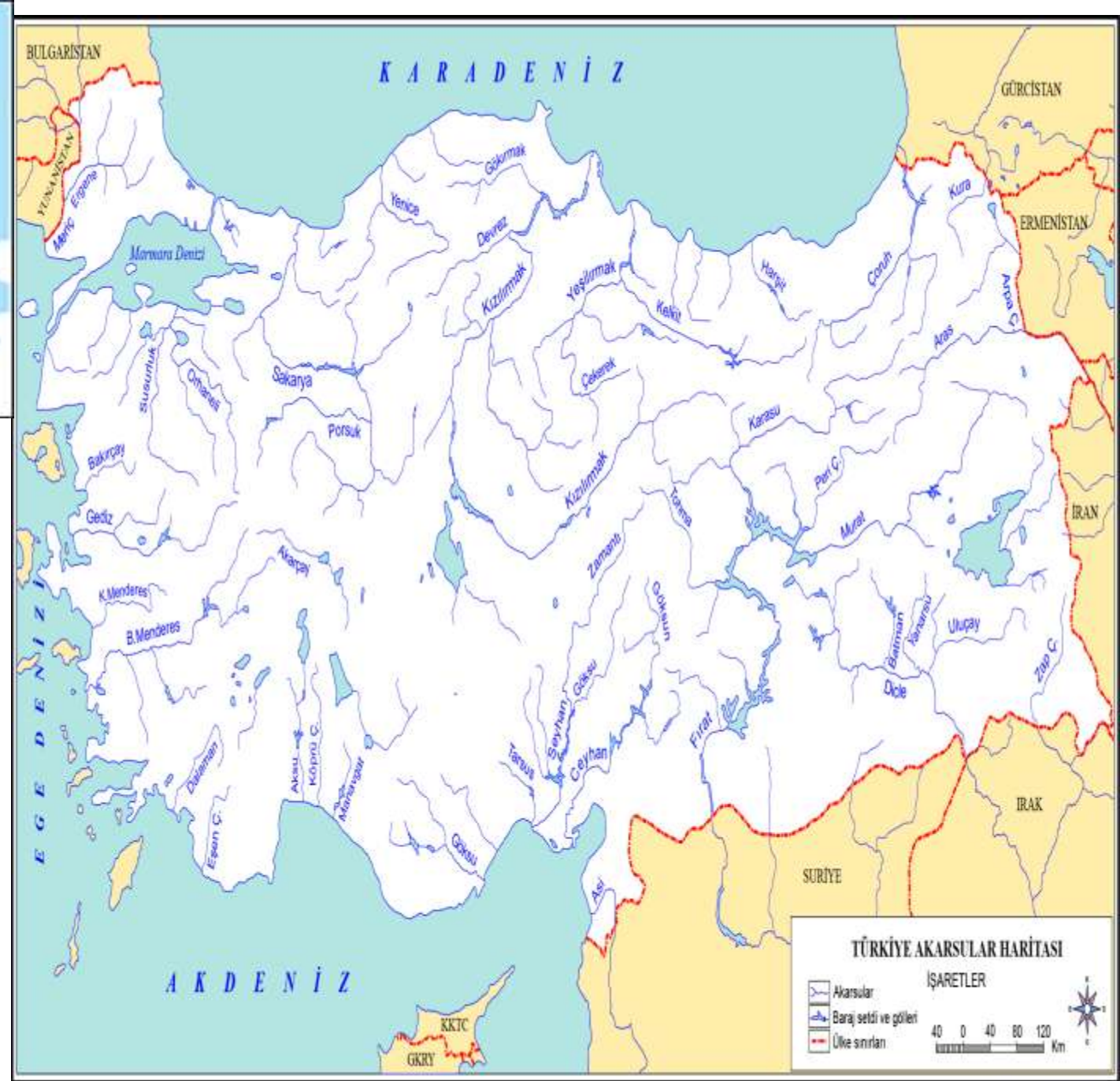
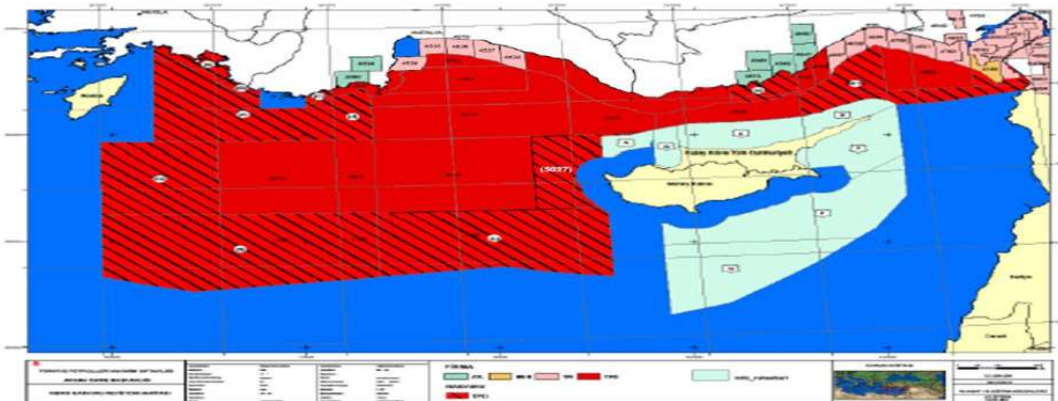
Akdeniz : 4.404 metre.
Karadeniz : 2.320 metredir.
Ege Denizi : 2.201 metredir.
Marmara Denizi : 1.300 metre.
Şayet Thalweg kullanılır ise;
Ege'de örneğin **THALWEG**
Yunanistan 6km2
Türkiye 102 km2
Yunanistan-%96 alan kayıp

	Yunanistan km2	Türkiye km2	Fark
THALWEG	6	102	-96

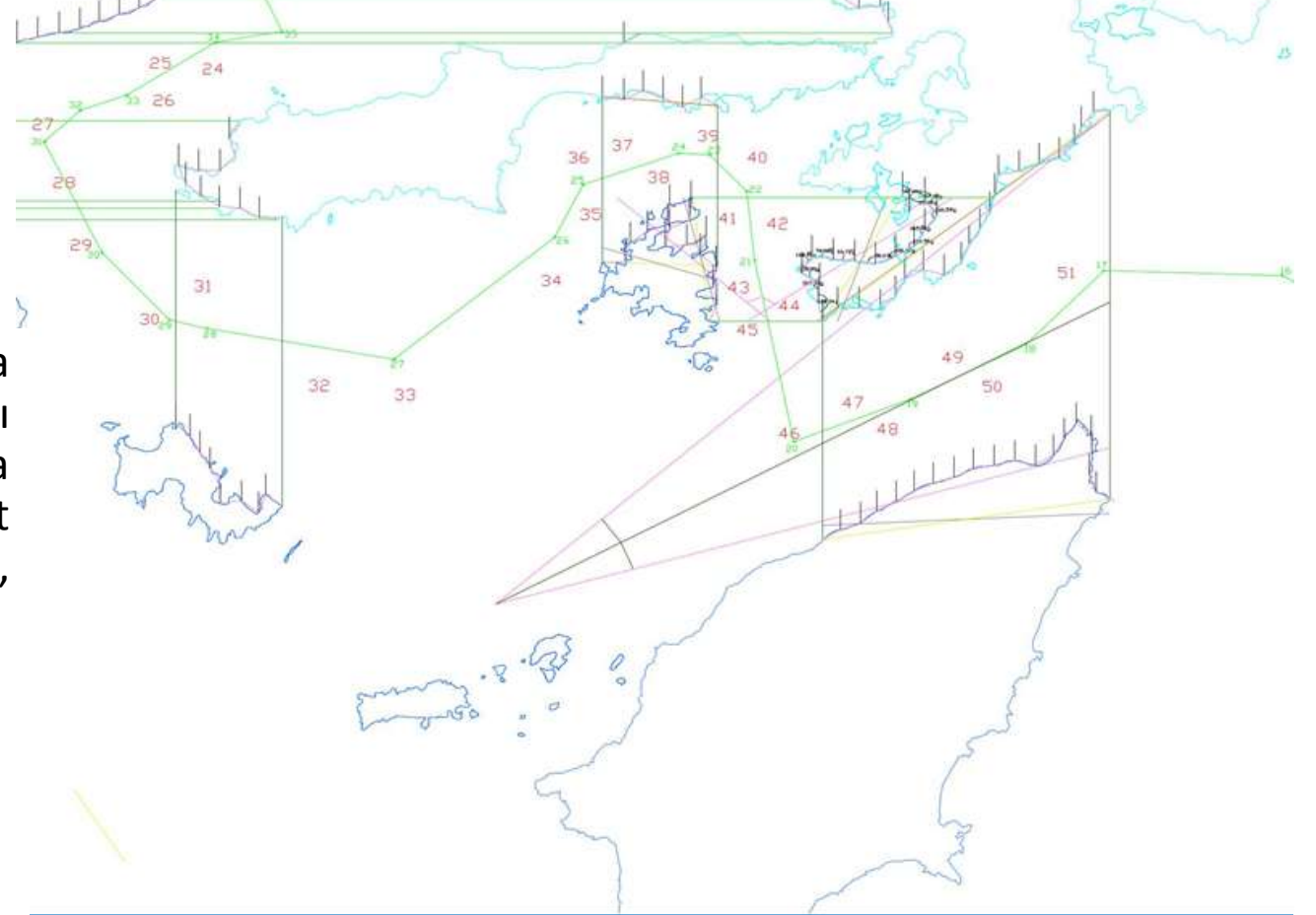
Uluslararası hukukta ve özellikle uluslararası deniz hukukunda sınır oluşturan sularda **sınırı belirleyen veya belirlediği varsayılan, nehrin her iki yakasının tam orta hattından geçtiği varsayılan** ve bunun da **nehirin en derin noktası varsayımından hareketle sınırın bu şekilde hesaplanması** gerektiğini belirten sınır belirleyen çizgi. örnek: Türkiye - Yunanistan ve Meriç nehrinin thalweg çizgisi sınırdır.

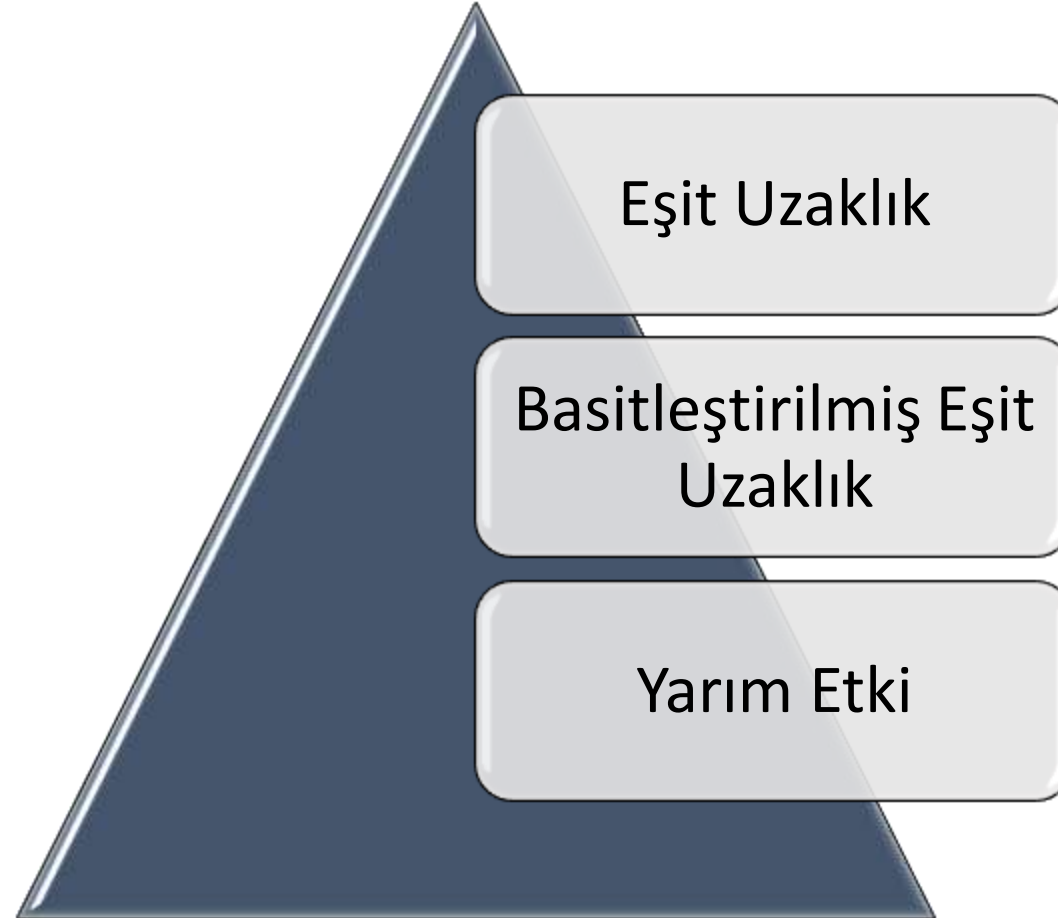
General Direction Metodu

Bir sahil şeridinin genel yönünü belirlemek için, kısa parçalara bölünebilir ve ardışık taban noktalarını birbirine bağlayan hatların azimutlarının ortalama yönünü elde etmek için ortalaması alınır. Karşıt Devletlerin azimut hatlarının bisektörü/açıortayı, ortak deniz sınırlarını oluşturur.

GENERAL	Yunanistan km2	Türkiye km2	Fark
DIRECTION	101	204	-103

Akdeniz'de sınırlandırmada Dezavantaj Sağlayan Metotlar:

İhlaller Nettir, Uluslararası Hukuk Kuralları İhlal Edilmekte

- AP 2010 y Prof.Juan Luis Suares raporunu yayımladı;
- **«Hiçbir ülke Akdeniz'in 400 deniz milini aşmamasından ötürü MEB ve Balıkçılık bölgesi ilan edemeyeceği»** belirtildi. GKRY'nin sadece 51.000km² «uygunluğu» vurgulandı.
- **Coğrafya yeniden inşa edilemez**
- **Kesme ilkesi**
- **Açık denizlere kapamama**
- **Tecavüz etmeme**
- **İyi niyet ve hakların kötüye kullanılmaması**
- **Barışçıl amaçlarla kullanım-tehditten uzak**
- **Diğer devletlerin haklarına saygı**
- **Kablo-boru hatları döşemesi KS olan devletten izin**
- **Bilimsel araştırmalar (mad.246) ilgili kıyı devletinden izin (KS ve MEB içinde)**

KKTC ve Türkiye'nin Atması Gereken Adımlar-1

- 1. **İç hukuk düzenlemeleri** her iki ülkede tamamlanmalıdır. Özellikle KKTC yasaları düzenlenmelidir.
- 2. Mısır,GKRY,Yunanistan arasında planlanan sözde MEB hattına karşılık,Türkiye ve KKTC **İkinci Kıta Sahanlığı Sınırlandırma Antlaşmasını** yapılmalıdır.
- 3. **Sondaj faaliyetleri** başlatılmalıdır.
- 4. **Deniz ve hava üssü açılmalıdır.** Egemen haklar temelinde Garanti Antlaşmasına hanel getirmeyeceğı vurgulanarak oluşturmalıdır. GKRY Enavgelos Florakis ,Mari deniz üssünü 2009'da açmıştır. PESCO (Kalıcı Yapılandırılmış İşbirliğı Savunma Anlaşması) ile Güney Kıbrıs'ın halen Fransa ile PESCO çerçevesinde 4 programda işbirliğı yapmaktadır. Fransa Mari deniz üssü kullanım hakkı elde ettiğı 2018 anlaşması ile belirtilse de bunun temeli 2017'de atılmıştır. Mari üssü tüm AB ülkelerine açık olacaktır,AB tarafından finanse edilerek revize edilmektedir,modernleşmesi gerçekleştirilmektedir. İsrail ve GKRY arasında sözde MEB alanlarını koruma adına deniz ordusu kurulmuştur. Bunlar öne çıkarılmamaktadır. İlaveten, Mısır –GKRY-Yunanistan ör Medusa tatbikatları da sözde MEB alanlarının korunması adına yapılmaktadır. Mısır'da inşa edilmeye başlanan üç üs...

Adımlar -2

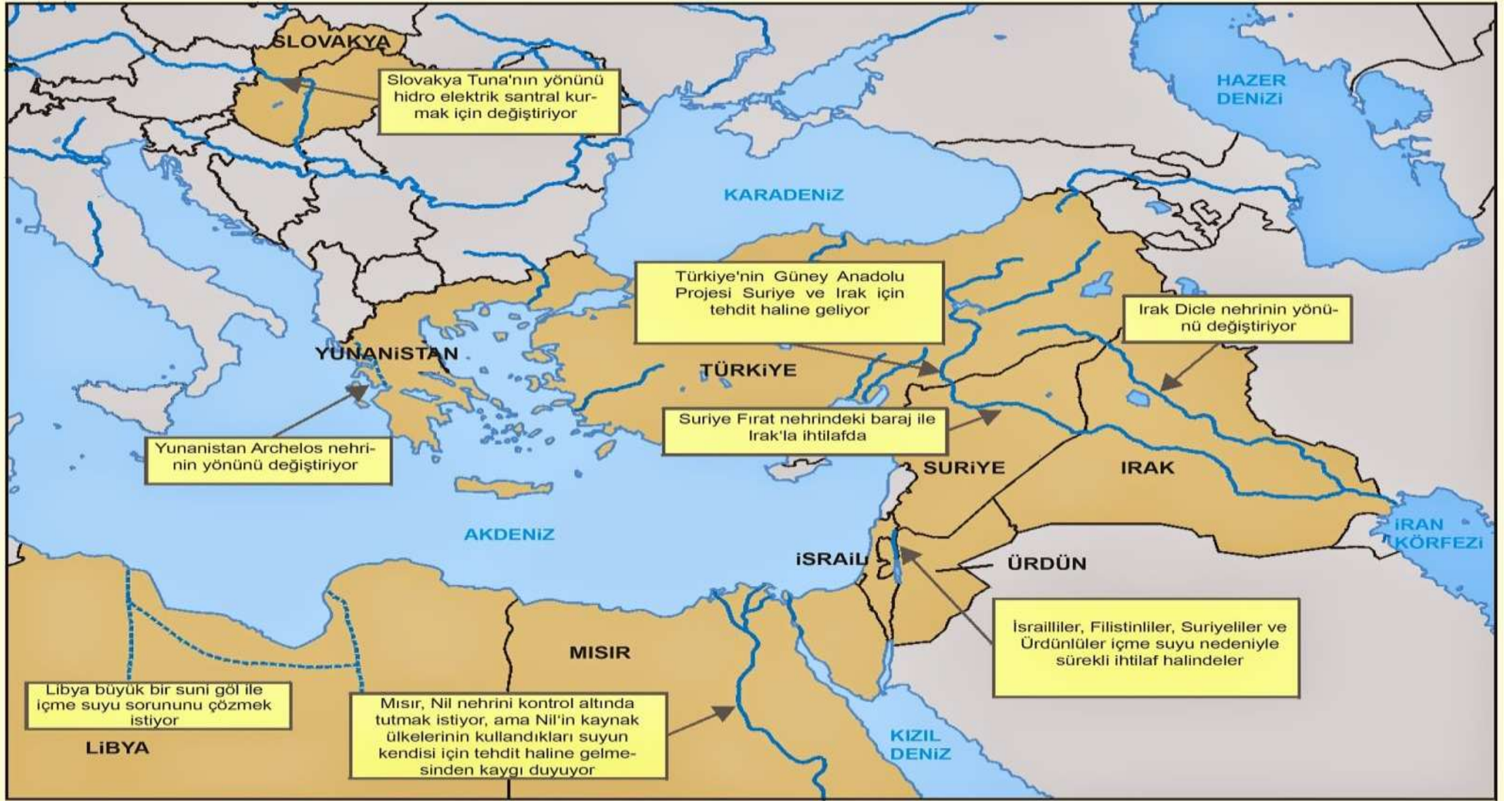
- 5. Doğu Akdeniz’de mesele sadece Rumların enerji faaliyetleri ile doğal kaynakları gasp değil, **esas mesele deniz yetki alanları sınırlandırma sorunudur. Başka bir ifade ile deniz alanlarında egemenlik kurma mücadelesidir.**
- 6. SAR koordinat uyumsuzluğu sürmektedir. GKRY SAR Faaliyetlerinin ortaya koyduğu tavır ve üslupta sözde MEB alanlarının korunması maksadının uluslararası deniz hukuk sözleşmesi ilkelerine de aykırı olduğu proaktif olarak dillendirilmeli. 58(1),300 gibi
- 7. Notam koordinatları genişletilmeli,değişmeli ,Navtex uyumsuzluğındaki hakim durum sürdürülüyor.

Adımlar -3

- 8. KKTC-Türkiye arasında askeri ve sivil unsurların bir araya getirileceği **üst koordinasyon kurulu kurulmalıdır.**
- 9. **F ve G sahalarımızda uluslararası şirketlerin sondajına izin verilmemelidir.**
- 10. Türkiye ve KKTC arasında **MEB ilanı** gerçekleşmelidir.
- 11. KKTC getirilen suyu yönetim ve komşu ülkelere boru hatları ile aktarım konusunda **enerji diplomasisi** gerçekleştirmelidir.
- 12. **Lübnan** ile yakın temas kurulmalıdır. Lübnan'ın İsrail-GKRY 2010 anlaşması ile ihlal edilen Lübnan'ın sınırları diplomatik avantaja çevrilmelidir. **İngiltere** ile temas edilerek yan sınır belirleme konusunda ortak çıkar birliği sağlanmalı
- 13. Türk dış politikasına katkı koymak adına **Deniz Hukuku Uzmanlar Komitesi** Türkiye-KKTC arasında oluşturulmalı ve hukuksal dayanak noktaları detaylandırılmalı
- 14. East-Med Boru Hattı Projesi ve EuroAsia ve EuroAfrica Enterkonnekte Kablo Ağı projeleri Türk kıta sahanlığından geçirilmesi hedeflendiği için, **bunlara karşı BMGS'ne itiraz tebliğ edilmelidir.**

Adımlar -4

- 15. **Libya-Türkiye** karşıt sınırı belirlemesi yapılmalıdır. Yunanistan-Mısır sınırlandırma hareketinin yıl sonunda gerçekleştirilmeye çalışılması BM nezdinde itiraz olmalı
- 16. Türkiye-KKTC arasında **Deniz Çevresi Korunması, Balıkçılık Bölgesi** belirlenmesi gibi anlaşmalar ile deniz alanlarında proaktif adımlar atılmalı, ilgili yasaları yapılmalı
- 17. KKTC Ekonomi ve Enerji Bakanlığında **Enerji Dairesi** kurulmamıştır. Sadece Yenilebilir Enerji üzerine çalışmalar söz konusudur ancak GKRY ve bölgesel faaliyetlerin değerlendirildiği, Güney Kıbrıs'ta var olan yapı ve teşkilatın Bakanlık bünyesinde bulunmadığı, enerji diplomasisi ve beraberinde getireceği turizme katkı dahil hiçbir değerlendirmenin yapılmadığı bir düzende başarı mümkün değildir.

Yeni Modern İpek Yolu Projesi

Küçük bir anekdotla ...

- **Teşekkürler**